

สนใจ และเอาใจใส่ต่อกิจกรรมของวัดอยู่ในระดับดี ซึ่งสามารถสังเกตได้จากมีราษฎรจำนวนมากไปร่วมทำบุญตักบาตร โดยเฉพาะในวันพระฤกษ์เข้าพรรษา จำนวนพระภิกษุและสามเณรและสามเณรที่อุปสมบท ความร่วมมือในการบูรณะซ่อมแซมและทำความสะอาดบริเวณวัด เป็นต้น

ประเพณีวัฒนธรรม

ในรอบ 1 ปีของทุก ๆ เดือน ราษฎรหมู่บ้านหนองผักแว่น ได้ร่วมกันประกอบพิธีกรรมตามประเพณี ต่าง ๆ คือ บุญเบิกบ้าน บุญข้าวจี บุญประจำปี (บุญผะเหวด) สงกรานต์ บุญบั้งไฟ บุญเข้าพรรษา บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก บุญออกพรรษา และบุญกฐิน

โรคและการรักษาพยาบาล

ราษฎรในหมู่บ้านวัยเด็กมาเป็นโรคหวัด โรคพยาธิ โรคทางเดินอาหาร การรักษาพยาบาลราษฎรที่ป่วยไข้ จะถูกนำไปรักษาที่โรงพยาบาลประจำอำเภอ หรือสถานอนามัยประจำตำบล

การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของราษฎรในด้านเศรษฐกิจ

มีการพึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหลาย ๆ ด้านโดยเฉพาะ การลงแขก แลกเปลี่ยนแรงงานกันในการประกอบอาชีพ ในปัจจุบัน ยังพอเห็นอยู่ได้บ้าง เช่น มีการลงแขกเกี่ยวข้าวแต่มีแนวโน้มที่จะลดลง เนื่องจากมีต้นทุนสูงและราษฎรไม่มีเวลาว่างตรงกันเพราะมีการปลูกพืชชนิดและพันธุ์เดียวกันทั้งพื้นที่ โดยเฉพาะการปลูกข้าว

ในหมู่บ้านหนองผักแว่นมีกองทุนพัฒนาหมู่บ้านและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐร่วมด้วย (พัฒนาชุมชน) อาศัยการระดมทุนเพื่อใช้ดำเนินการจากสมาชิกภายในหมู่บ้านเอง

สภาพภูมิประเทศ

ขนาดของพื้นที่

บ้านหนองผักแว่นมีเนื้อที่ตั้งบ้านเรือน และทำการเกษตรรวม 1,860 ไร่ แยกเป็นที่ตั้งบ้านเรือน 280 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตร 1,163 ไร่ พื้นที่สาธารณประโยชน์ 42 ไร่ เป็นแหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์ 327 ไร่ ป่าช้า และดอนปู่ตา 48 ไร่ พื้นที่นาดอนอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้าน พื้นที่สาธารณประโยชน์ 42 ไร่ เป็นแหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์ 327 ไร่ ป่าช้า และดอนปู่ตา

48 ไร่ พื้นที่นาดอนอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้าน พื้นที่นาลุ่มอยู่ทางทิศเหนือ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตกของหมู่บ้าน สภาพของดินเป็นดินชุดร้อยเอ็ด มีเนื้อดินร่วนปนทรายมาก มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีเนื้อที่ 1,860 ไร่

ลักษณะภูมิอากาศ

ปริมาณน้ำฝนที่ตกในรอบปี เฉลี่ย 1,400 มม.ต่อปี โดยฤดูฝนจะเริ่มตกตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึงเดือนกันยายน เป็นต้นไป และฝนจะตกลงในเดือนตุลาคม เป็นต้นไป ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนเมษายน ซึ่งมีอุณหภูมิ เฉลี่ย 38 องศาเซลเซียส

ประวัติหมู่บ้าน

หมู่บ้านหนองผักแว่นตั้งขึ้นมาแล้วมีอายุประมาณ 120 ปี มีครอบครัวของนายพรหม บุญญา ซึ่งเป็นครอบครัวแรกที่ได้อพยพเข้ามาอยู่ต่อจากนั้นก็ ได้มีครอบครัวอื่นอพยพเข้ามาอยู่อาศัย และลูกหลานได้แยกครอบครัวออกจากพ่อแม่ จนปัจจุบันเป็นหมู่บ้านที่มีจำนวนหลังคาเรือนถึง 86 หลังคาเรือน ราษฎรที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัยส่วนใหญ่ อพยพจากถิ่นฐานเดิม บ้านแดง กิ่งอำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี สาเหตุที่ราษฎรอพยพออกจากบ้านเดิม เป็นเพราะต้องการเข้ามาอยู่แผ้วไร่นาตัวเอง และมีสิ่งจูงใจที่ทำให้อพยพมาอยู่และทำมาหากินที่บ้านหนองผักแว่น เนื่องจากหมู่บ้านนี้แต่เดิมเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ราษฎรสามารถที่จะหาอาหารจากธรรมชาติได้ง่าย และที่สำคัญหมู่บ้านนี้มีลำห้วยที่มีขนาดใหญ่ สองลำห้วยไหลผ่าน คือลำห้วยหลวง และลำห้วยคาน ซึ่งลำห้วยทั้งสองดังกล่าว มี กุ้ง ปู ปลา ที่อุดมสมบูรณ์มาก

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพหลัก อาชีพที่ทำรายได้หลักซึ่งใช้เวลามากที่สุดของราษฎร คิดเป็นร้อยละ ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้านนี้ ดังนี้

- ร้อยละ 100 เป็นเกษตรกรที่ทำการปลูกข้าว
- ร้อยละ 10 เป็นเกษตรกรที่ปลูกพืชไร่
- ร้อยละ 30 เป็นเกษตรกรที่ปลูกพืชผัก
- ร้อยละ 5 รับจ้าง งานก่อสร้าง
- ร้อยละ 3 ค้าขายของชำในหมู่บ้าน

แรงงานเกษตรกรเต็มเวลาเฉลี่ย 3 คนต่อครัวเรือน และแรงงานเกษตรกรไม่เต็มเวลาเฉลี่ย 1 คนต่อครัวเรือน ซึ่งได้แก่ผู้สูงอายุ และผู้ที่เคลื่อนย้าย แรงงานเข้าไปทำงานทำในเมืองเป็นครั้งคราว

สภาพแรงงาน มีปัญหาการขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานที่ใช้ในการปักดำ และการเก็บเกี่ยวข้าว สาเหตุที่ขาดแคลนแรงงาน ได้แก่

1. การไปขายแรงงานยังต่างประเทศ เช่นประเทศไต้หวัน ประเทศสิงคโปร์ ประเทศ บรูไน และประเทศอิสราเอล เป็นต้น
2. การอพยพไปทำงานในตัวเมืองและต่างจังหวัด
3. ราคาผลผลิตข้าวต่ำไม่จูงใจให้ทำการผลิต
4. การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ทำให้ไม่สามารถทำการผลิตได้ตลอดปี

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ราษฎรมีวิธีในการแก้ไขปัญหาดังนี้

1. การลงแขก เป็นการขอรับการช่วยเหลือแรงงานจากเพื่อนบ้าน เพื่อดำเนินกิจกรรมของตนเองให้เสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะไปช่วยเหลือเพื่อนบ้าน เป็นการตอบแทนแรงงาน
2. จะขอรับการสนับสนุนรถไถเดินตามจากเพื่อนบ้าน โดยตนเองจะเป็นผู้ซื้อน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งชาวบ้านเรียกวิธีนี้ว่า “หารถ”
3. การจ้างแรงงานจากครอบครัวอื่น ๆ ในหมู่บ้านหนองผักแว่นเองและนอกหมู่บ้าน

การรับจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรม ส่วนใหญ่มีลักษณะการจ้างเป็นรายวันทั้งจ้างในการปักดำ และเก็บเกี่ยวในอัตราวันละ 80 บาท อัตราการจ้างผู้รับจ้างเพศหญิง และเพศชายไม่แตกต่างกัน การไปรับจ้างนอกภาคเกษตร โดยเฉพาะประชากรในวัยหนุ่มสาวที่มักนิยมอพยพไปทำงานทำในเมือง หรือต่างจังหวัด งานที่ไปรับจ้างได้แก่ การทำงานเป็นแม่บ้าน งานก่อสร้าง งานรับจ้างเฝ้าสวน งานรับจ้างตัดอ้อย งานรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรม ยามรักษาการณ์ บริการในร้านอาหาร โรงแรมและสถานบันเทิงต่าง ๆ เป็นต้น ในอัตราจ้างวันละ 100 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของแรงงาน

อุตสาหกรรมในครัวเรือน

อุตสาหกรรมในครัวเรือนที่สำคัญที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ได้แก่ การจักสาน การทอเสื่อกก การตัดเย็บเสื้อผ้า การทอผ้า ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในครัวเรือนที่ผลิตได้ ส่วนใหญ่มุ่งผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือน และมีบางส่วนที่มีการซื้อขายกันในหมู่บ้านหรือเป็นลักษณะแลกเปลี่ยนสินค้ากัน เช่น ข้าวเปลือก แลกกับตะกร้า

โรงสีข้าวในหมู่บ้าน

โรงสีข้าวในหมู่บ้านมีจำนวน 4 โรง โรงสีข้าวโรงแรกสร้างเมื่อ พ.ศ. 2505 ความสามารถในการสีข้าว วันละ 1 เกวียน ข้าวเปลือก 1 ถัง สีได้ข้าวสาร 6 ก.ก. ปลายข้าว 3 ก.ก. รำ 1 ก.ก.

ร้านค้าในหมู่บ้าน

ร้านค้าทั้งหมดในหมู่บ้าน จำนวน 3 ร้าน ร้านค้าในหมู่บ้านเป็นร้านค้าเบ็ดเตล็ด ราคาสินค้าที่จำหน่ายจะแพงกว่าในตัวเมืองชนิดละประมาณ 10 - 20 บาท เช่นปุ๋ยเคมี

การติดต่อเดินทาง

รถยนต์ในหมู่บ้านมี 6 คัน มีรถยนต์โดยสารที่รับบริการขนส่งจากหมู่บ้านถึงตัวจังหวัด วันละ 1 เที่ยว ราคาค่าโดยสาร 30 บาท ต่อคน และมีรถสามล้อเครื่องในหมู่บ้านที่คอยรับจ้างขนส่งระหว่างหมู่บ้าน-อำเภอ และหมู่บ้าน-หมู่บ้านต่าง ๆ

ตลาด

ช่องทางของการไหลเวียนด้านปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่ ซื้อหาจากร้านค้าในตัวเมืองอุดรธานี และเกษตรกรบางส่วนที่เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองหนองหาน ก็ได้รับปัจจัยการผลิต จากแหล่งดังกล่าว

การจัดการผลผลิตที่ได้โดยเฉพาะข้าว เกษตรกรจะแบ่งผลผลิต ออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เก็บไว้บริโภคในครัวเรือน

ส่วนที่ 2 เก็บไว้ขาย และ

ส่วนที่ 3 เก็บไว้ทำพันธุ์

ในการขายข้าวของเกษตรกร จะขายในช่วงต้นฤดูที่ข้าวออกมาใหม่ ๆ (ประมาณธันวาคม-มกราคม) สาเหตุที่ต้องรีบขายเพราะเกษตรกร จำเป็นต้องใช้เงินเพื่อชำระหนี้ และมีเกษตรกรบางส่วนที่ไม่มีปัญหาทางการเงินมากนัก ก็จะเก็บข้าวไว้ขายในช่วงที่ราคาข้าวสูงขึ้น แหล่งรับซื้อข้าวส่วนใหญ่จะเป็นฉางข้าวที่อยู่ในตัวเมืองอุดรฯ และมีพ่อค้าคนกลางที่เข้าไปรับซื้อข้าวจากเกษตรกร

สินเชื่อการเกษตร

แหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรของเกษตรกรในหมู่บ้านที่สำคัญได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตร ญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้าน มีประชากรใช้บริการร้อยละ 34 , 12 , 10 และ 6 ตามลำดับของประชากรทั้งหมด และคิดอัตราดอกเบี้ย 13, 13, 36 และ 60 ตามลำดับ

ปัจจัยการผลิตบางชนิด เช่น ปุ๋ยเคมี เกษตรกรจะกู้ยืมจากร้านค้าในหมู่บ้าน แล้วจะใช้ในรูปของผลผลิตข้าว ซึ่งอัตรากู้ยืมประมาณ 8-10 หมื่น ต่อปุ๋ยเคมี 1 กระสอบ (1หมื่น เท่ากับ 12 กิโลกรัม)

การรวมกลุ่มทำกิจกรรม

กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านทั้งกลุ่มที่เป็นทางการตามกฎหมาย และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ มีสภาพเป็นดังนี้

ประเภทของกลุ่ม	อายุก่อตั้งเป้า	จำนวนสมาชิก	กิจกรรม
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	15	30	ทำนา, เลี้ยงวัว
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	10	12	ทำนา
กลุ่มแม่บ้าน	5	20	ทำนาปลูกถั่วลิสง, ทอผ้า
กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์	20	428	-

แหล่งความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรของราษฎร

แหล่งความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรของประชากรที่สำคัญ เรียงตามลำดับ ได้แก่ ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ผู้นำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ โจรทัศน และวิทยุกระจายเสียง ความรู้และเทคโนโลยีที่ได้รับเสมอ ได้แก่ เรื่องการป้องกัน และกำจัดศัตรูพืช การทำนาแผนใหม่ การใช้ปุ๋ยเคมี การทำปุ๋ยหมัก การขยายพันธุ์พืช การถนอมอาหาร การเลี้ยงเป็ด-ไก่ การเลี้ยงสุกร การเลี้ยงโค

การอพยพไปทำงานทำ

ประชากรในหมู่บ้านหนองผักแว่น ได้มีการอพยพไปทำงานทำนอกหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

ประเภทแรก จำนวนประมาณ 50 - 60 คน จะเคลื่อนย้ายแรงงานในเวลาว่างจากการทำนาไปหาทำงานก่อสร้าง ทำงานบ้านในตัวเมืองอุดรธานี และต่างจังหวัด เมื่อถึงเวลาดำนาและเก็บเกี่ยวข้าวก็จะกลับบ้าน โดยได้รับอัตราค่าจ้างวันละ 100 บาท

ประเภทที่สอง จำนวนประมาณ 30 - 40 คน เป็นการอพยพทำงานทำอย่างถาวรในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เช่น รับจ้างทำงานก่อสร้าง งานแม่บ้าน และงานบริการตามร้านอาหาร ด้วยอัตราค่าจ้างเป็นรายเดือน ๆ ละ 80-120 บาท สำหรับงานก่อสร้างมีรายได้ 100-120 บาท สำหรับงานบริการรับจ้างตามร้านอาหาร ประชากรที่อพยพไปทำงานนอกบ้านส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 16-30 ปี

สภาพทางชีวภาพ

การปลูกพืช

การปลูกพืช ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันประชากรในหมู่บ้านหนองผักแว่น มีการปลูกพืชที่สำคัญคือข้าวอ้อยและมันสำปะหลัง การปลูกข้าวส่วนมากเกษตรกรจะปลูกข้าวเหนียวมากกว่าข้าวเจ้า และเป็นการทำนาที่ต้องอาศัยน้ำฝน การปลูกอ้อย เกษตรกรจะปลูกอ้อยโรงงาน โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรจะปลูกอ้อยคนละ 10 - 15 ไร่ สำหรับการปลูกมันสำปะหลัง พื้นที่ปลูกลดลงจากเดิมมากเป็นเพราะราคามันสำปะหลังในช่วง 3 - 5 ปี ที่ผ่านมามีราคาตกต่ำแต่ในปัจจุบันราคามันสำปะหลังดีขึ้น เกษตรกรเริ่มที่จะทำการปลูกมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นอีก

ฤดูกาลผลิต การทำนาปีเริ่มตกลำประมาณเดือนพฤษภาคม ปักดำในเดือนมิถุนายน - สิงหาคม และเก็บเกี่ยวในเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม ผลผลิตที่ได้ประมาณ 35 - 40 ถังต่อไร่ ซึ่งเป็นผลผลิตที่เพิ่มขึ้นจากในอดีต เมื่อ 10 ปี ที่ผ่านมา ทั้งนี้เพราะการใช้พันธุ์ข้าวพันธุ์ส่งเสริมของทางราชการการใช้ปัจจัยการผลิตในอัตราที่เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ ปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

พืชผัก นิยมปลูกกันในที่บริเวณใกล้แหล่งน้ำ หลังการเก็บเกี่ยว ที่ปลูกกันมากได้แก่ ผักกวางตุ้ง กะหล่ำปลี ผักกาดหอม หอมแบ่ง ผักชี มีพื้นที่ปลูกทั้งหมดบ้านประมาณ 8 ไร่ เฉลี่ยครัวเรือนละ 1 - 2 งาน ใช้ระยะเวลาการปลูกประมาณ 1 - 3 เดือน มีกำไรสุทธิเป็นเงินประมาณ 1,000 - 5,000 บาท ปัญหาที่พบได้แก่ ปัญหาโรคแมลงศัตรูพืชผัก ราคาปัจจัยการผลิตสูง เช่น ราคาเมล็ดพันธุ์ ราคาปุ๋ยเคมี นอกจากนี้เมื่อผลผลิตออกสู่ตลาดยังพบปัญหาที่สำคัญคือ ราคาผล

ผลิตตกต่ำ สาเหตุส่วนหนึ่งเพราะเกษตรกรทำการผลิตในระยะเวลาเดียวกัน ทำให้ผลผลิตมากเกินไปความต้องการของตลาด จึงทำให้พ่อค้าคนกลางสามารถกดราคาผลผลิตได้

ปัญหาในการผลิตพืช และวิธีการแก้ไขของเกษตรกร

1. น้ำเพื่อการเพาะปลูก จะมีปัญหาอย่างมากเพราะไม่มีระบบชลประทานต้องอาศัยน้ำฝน บางปีมีฝนตกหนักก็จะเกิดน้ำท่วม บริเวณพื้นที่ใกล้ลำห้วยหลวง แต่ถ้าปีใดฝนตกไม่ถูกต้องตามฤดูกาล ก็จะทำให้เกิดความแห้งแล้ง ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถที่จะทำการผลิตทางการเกษตรได้

2. แรงงานที่ใช้ในการผลิต ปัญหาการขาดแรงงาน ทางด้านการเกษตรจะเริ่มมีปัญหา เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะ จะมีปัญหาการขาดแคลนแรงงานในช่วงการเพาะปลูก และการเก็บเกี่ยว ทั้งนี้มีสาเหตุเนื่องจากการที่คนหนุ่มสาวที่อยู่ในวัยแรงงานได้อพยพไปทำงานทำยังต่างจังหวัด การแก้ไขปัญหของเกษตรกร จะทำโดยการใช้เครื่องจักรทุนแรงทดแทนแรงงาน เช่น รถไถเดินตาม ซึ่งจะเห็นว่าในหมู่บ้านนี้มีปริมาณรถไถเดินตามเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการจ้างแรงงานในหมู่บ้านเดียวกัน และหมู่บ้านอื่นมาทดแทน เป็นต้น

3. โรคและแมลงศัตรูพืช โรคระบาดข้าวที่เกิดขึ้น เช่น โรคยอดฝักดาบ โรคไหม้ โรคเมล็ดด่าง ซึ่งเป็นโรคที่เกิดจากเชื้อรา และสามารถติดต่อทางเมล็ดพันธุ์ได้ในการแก้ไขของเกษตรกรนั้นจะทำได้โดยการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ ซึ่งเกษตรกรจะต้องมีความรู้ และประสบการณ์มากสำหรับแมลงศัตรูที่สำคัญนั้น เช่น เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ซึ่งจะมีการระบาดเป็นบางปี หนอนกระทู้กล้า หนอนกระทู้คอรวง และหนอนกอ การแก้ไขปัญหาแมลงศัตรูพืชเกษตรกรจะใช้สารเคมีฉีดพ่น สารเคมีที่นิยมใช้ เช่น เซฟวิน 85% W.P., โพลิดอน อี 605, ฟุราดาน 3% จี คูราแทร์ เป็นต้น

4. ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง เช่น เมล็ดพันธุ์ โดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์ข้าวราคาใกล้เคียง 7 บาท ซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น และแหล่งจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ยังอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้าน ทำให้ไม่สะดวกในการเดินทาง โดยเฉพาะเกษตรกรที่เป็นเกษตรกรรายย่อยจะมีปัญหามาก การแก้ไขปัญหของเกษตรกรทำได้โดยเกษตรกรจะทำการแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวกันเอง ซึ่งบางครั้งทำให้เกิดการปลอมปนของเมล็ดพันธุ์ ความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์น้อย นอกจากนี้ยังมีปัจจัยการผลิตชนิดอื่น ที่มีราคาแพง เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมี เป็นต้น

5. ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เนื่องจากเป็นดินร่วนปนทราย มีแร่ธาตุอาหารในดินต่ำ และการอุ้มน้ำไม่ดี ทำให้การผลิตข้าวได้รับผลผลิตต่อไร่ต่ำ เกษตร

กรแก้ไขโดยใส่ปุ๋ยคอก ปล่อยให้ตอซังข้าวเน่าเปลี่ยนในแปลงนาและการใส่ปุ๋ย
วิทยาศาสตร์

การตลาดผลผลิต

ราคาผลผลิตข้าวจะตกต่ำในช่วงต้นฤดูหลังการเก็บเกี่ยว แต่เกษตรกร
จะนำผลผลิตออกขาย ทั้งนี้ เพราะต้องการนำเงินไปชำระหนี้สินและใช้เป็นค่าใช้จ่าย
อื่น ๆ ในครัวเรือน เกษตรกรส่วนมากจะนำผลผลิตไปจำหน่ายที่ฉางข้าวในตัว
เมืองอุดรธานี และมีเกษตรกรบางส่วนที่ขายให้พ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อในหมู่บ้าน
และมีเกษตรกรบางส่วนที่นำผลผลิตไปจำหน่ายกับธนาคารเพื่อการเกษตรและ
สหกรณ์การเกษตร และเก็บไว้ในยุ้งฉางตนเอง เพื่อรอจำหน่ายเมื่อราคาข้าวสูงขึ้น
แต่เกษตรกรในกลุ่มนี้มีเพียงจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น

การเลี้ยงสัตว์

เนื่องจากที่ตั้งหมู่บ้านมีพื้นที่เป็นดอนและมีพื้นที่ทำเลที่ใช้ในการเลี้ยง
สัตว์ได้ ประกอบกับหมู่บ้านนี้ได้เข้าร่วมโครงการปรับปรุงโครงสร้างและระบบการ
ผลิตการเกษตรในส่วนการดำเนินงานของกรมปศุสัตว์ ได้สนับสนุนให้เกษตรกร
เลี้ยงโคเนื้อ

นอกจากนี้เกษตรกรยังมีการเลี้ยงกระบือ เพื่อใช้แรงงานด้วย ส่วนสัตว์
เล็กอื่น ได้แก่

สุกร จะมีการเลี้ยงเฉพาะเกษตรกรที่มีโรงสีข้าวเท่านั้น ซึ่งทำการเลี้ยง
เพียง 1 ราย มีสุกรประมาณ 10 - 13 ตัว

ไก่พื้นเมือง เกษตรกรจะเลี้ยงไก่พื้นเมืองเกือบทุกครัวเรือน ๆ ละ
ประมาณ 5 - 20 ตัว ลักษณะการเลี้ยงจะปล่อยให้ไก่หากินเองตามลานบ้าน และ
ให้อาหารบ้าง ในช่วงเย็นปัญหาการเลี้ยงไก่ของชาวบ้านส่วนใหญ่จะเป็นปัญหา
เกี่ยวกับโรคของไก่ เช่น โรคอหิวาต์ เป็ด ไก่ โรคฝีดาษ โรคนิวคาสเซิล

การปกครองในหมู่บ้าน

เพื่อความสะดวกในการปกครอง ได้แบ่งหมู่บ้านออกเป็นคุ้มต่าง ๆ ได้
4 คุ้มด้วยกันคือ

1. คุ้มสุขสบาย	มี นายสวย พังภีร์	เป็นหัวหน้า
2. คุ้มศรีสำราญ	มี นายสำราญ ช่อมะเขี้ยว	เป็นหัวหน้า
3. คุ้มคำสี	มี นายหนูกัน บุญภา	เป็นหัวหน้า
4. คุ้มศรีสว่าง	มี นายสมคิด พังภีร์	เป็นหัวหน้า

คณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย

1. นายเพิ่ม บุญภา	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายอุทัย บุญภา	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายคำสี เบ้าทองเกวียน	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4. นายใหม่ บุญภา	อบต.
5. นายเสถียร บุญภา	อบต.

หน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือ และพัฒนาหมู่บ้าน

1. สำนักงานเกษตรอำเภอ โครงการ/กิจกรรมที่ดำเนิน คือ

1.1 โครงการส่งเสริมการทำนา (และใช้ปุ๋ยหมัก) เป็นโครงการที่แนะนำให้รู้จักวิธีการทำและใช้ปุ๋ยหมัก โดยใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น หญ้า ฟางข้าว มาทำปุ๋ยหมัก

ผลที่ชาวบ้านได้รับคือ เกษตรกรที่ปฏิบัติตาม ทำให้ลดต้นทุนการผลิต ดินมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น และทำให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มสูงกว่าเดิม

ปัญหาที่พบคือ เกษตรกรจะทำปุ๋ยหมักเฉพาะช่วงที่เจ้าหน้าที่ไปแนะนำเท่านั้น ไม่มีการทำปุ๋ยหมักอย่างต่อเนื่อง

1.2 โครงการส่งเสริมการปลูกถั่วลิสงฤดูฝน (แปลงเล็ก) เป็นโครงการที่สาธิตวิธีการปลูกถั่วลิสง และต้องการขยายเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง ไปสู่เกษตรกรรายอื่น ๆ

ผลที่ชาวบ้านได้รับคือ เกษตรกรได้รับความรู้ในการใช้ปุ๋ยเคมีกับถั่วลิสง ทำให้เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง พันธุ์ดีไว้ใช้ปลูกในหมู่บ้าน

1.3 โครงการแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าว โครงการนี้มีวิธีดำเนินการโดยให้เกษตรกรนำข้าวเปลือกไปแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ ในอัตรา 1: 1 โดยน้ำหนักผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรคือ ทำให้เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีปลูกทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น และเป็นพันธุ์ที่ตลาดต้องการ

1.4 โครงการส่งเสริมปลูกปอแก้ว (แปลงเล็ก) เป็นโครงการที่สนับสนุนส่งเสริมให้เกษตรกร ปลูกปอแก้วเพิ่มมากขึ้น แต่ในปัจจุบันเกษตรกรในหมู่บ้านหนองผักแว่นได้เลิกการปลูกปอแก้ว เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งน้ำที่ใช้ในการแช่ฟอกปอ

1.5 โครงการเพิ่มศักยภาพ และพัฒนาการผลิตมันสำปะหลัง เป็นโครงการที่สนับสนุนให้มีการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมเกษตรกรได้รับท่อนพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ดี ปัจจุบันเกษตรกรได้ลดพื้นที่การปลูกมัน

ล่าปะหลังมาก ถึงแม้ราคาจะเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะแหล่งรับซื้อมีน้อย และอยู่ไกลจากหมู่บ้าน

1.6 โครงการปรับปรุงโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร กิจกรรมลดพื้นที่นาไม่เหมาะสม ผลที่เกษตรกรได้รับคือ เกษตรกรได้เลิกการปลูกข้าวในพื้นที่นาดอน และได้เปลี่ยนมาปลูกไม้ผลพันธุ์ดี เช่น มะม่วง มะขามหวาน และทำไร่นาสวนผสม เป็นต้น

2. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ

2.1 โครงการส่งเสริมให้ชาวบ้านทำและใช้ส้วมซึม ซึ่งปัจจุบันราษฎรมีส้วมซึม ทุกหลังคาเรือน

2.2 โครงการส่งเสริมอนามัยเด็กในโรงเรียน

2.3 กองทุนยาในหมู่บ้าน ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 40 ครอบครัว กองทุนยา จะมีการรวมทุนกันคนละ 60 บาท

2.4 โครงการสร้างแท่งเก็บน้ำฝน ขณะนี้ตั้งอยู่ที่โรงเรียนบ้านหนองผักแว่น

3. สำนักงานพัฒนาชุมชน

3.1 โครงการสร้างฝายน้ำล้น เป็นผลทำให้เกษตรกรมีน้ำไว้ใช้เลี้ยงสัตว์ ในช่วงฤดูแล้ง

3.2 โครงการสร้างอ่างเก็บน้ำ กสช.

4. สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

4.1 โครงการสร้างบ่อน้ำบาดาล (น้ำโยก) ปัจจุบันราษฎรได้เลิกใช้แล้ว

4.2 โครงการประปาในหมู่บ้าน ขณะนี้ได้เปิดบริการให้ราษฎรได้ใช้น้ำแล้ว

ป่าไม้มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและการทำมาหากินของราษฎร ซึ่งแยกได้ดังนี้

1. เป็นแหล่งอาหาร ได้แก่ ใช้เป็นไม้เก็บเห็ด เป็นแหล่งหน่อไม้ เป็นที่จับสัตว์ป่ามาใช้เป็นอาหาร เช่น กิ้งก่า ตุ่น หนูพุก

2. เป็นแหล่งไม้ใช้สอย ได้แก่ ไม้ตีนนก ไม้ตะมอ บัก ขางตานขโมย ปันดงเหลือง ไม้ตะมอ ไม้ปันดง กกอเม่น ไม้ตะมอ ไม้ปันดง

การมีส่วนช่วยในการเก็บรักษาสภาพป่าไม้ให้คงอยู่อย่างสมบูรณ์ของราษฎร

ราษฎรบ้านหนองผักแว่น ได้ให้ความคิดเห็น ในการที่จะรักษาสภาพป่าไม้ ให้คงอยู่อย่างสมบูรณ์ได้นั้น ต้องทำหลายวิธีกล่าวคือ

1. ต้องมีการปลูกป่าเพิ่มเติม ในส่วนที่ถูกทำลาย
2. ควรทำรั้วกันตามแนวเขตป่า เพื่อป้องกันไม่ให้วัว ควายเข้าทำลายป่า
3. ควรทำแนวป้องกันไฟป่า
4. ปลอ่ยป่าทิ้งไว้ โดยไม่ให้คนหรือสัตว์เข้าไปทำการรบกวน
5. กำหนดกฎเกณฑ์ กฎระเบียบ และบทลงโทษ ขึ้นภายในหมู่บ้าน

ความรู้ที่ราษฎรต้องการเกี่ยวกับป่า มีดังนี้

1. ต้องการความรู้เกี่ยวกับการปลูกป่า
2. ต้องการความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างมีคุณภาพ
3. ต้องการความรู้กฎหมายเกี่ยวกับป่า

ความต้องการที่ให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมาช่วยเหลือ บ้านหนองผักแว่น เพื่อให้สามารถคงอยู่ ณ ที่ตั้งปัจจุบันได้อย่างถาวร และยั่งยืน พร้อมทั้งไม่ทำลายป่าไม้ และช่วยบำรุงดูแลรักษาป่าไม้

สิ่งที่ต้องการ คือ

1. ต้องการรับการสนับสนุนกล้าพันธุ์ไม้ที่มีคุณภาพ เช่น ไม้ประดู่ ไม้ยาง ไม้สัก
2. ต้องการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี
3. ต้องการให้หน่วยงานของรัฐจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับป่าไม้ เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ราษฎรมีความรักป่า และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต
4. เอกชนควรเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกองทุนรักษาป่าไม้
5. รัฐควรส่งเสริมให้ราษฎรปลูกไม้โตเร็ว และไม้ใช้สอย ตามหัวไร่ปลายนา เพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ราษฎรเข้าไปตัดไม้ทำลายป่า
6. ต้องการให้รัฐสนับสนุนอุปกรณ์ดับเพลิง ในกรณีที่ไฟไหม้ป่า หรือให้หน่วยงานของรัฐ รับเข้าช่วยเหลือ ทันทีเมื่อเกิดไฟไหม้ป่า

กรณีศึกษา : บ้านโคกไชยวาน ต.ทุ่งแก อ.เจริญศิลป์ จ.สกลนคร
ป่าสงวนแห่งชาติ ชื่อป่าดงพระลาด

หมู่บ้านตั้งอยู่

นอกเขตสุขาภิบาลทั้งหมู่บ้าน ห่างจากตัวเมืองสกลนครประมาณ 70 กิโลเมตรไปทางทิศเหนือ ทิศเหนือจรดบ้านคำเม็ก ทิศใต้จรดบ้านวังม่วง ทิศตะวันออกจรดบ้านดอนสร้างไพร ทิศตะวันตกจรดบ้านหนองไผ่

ประชากร

ราษฎรอาศัยอยู่จริงจำนวน 776 คน

เพศชายจำนวน 383 คน เพศหญิงจำนวน 393 คน

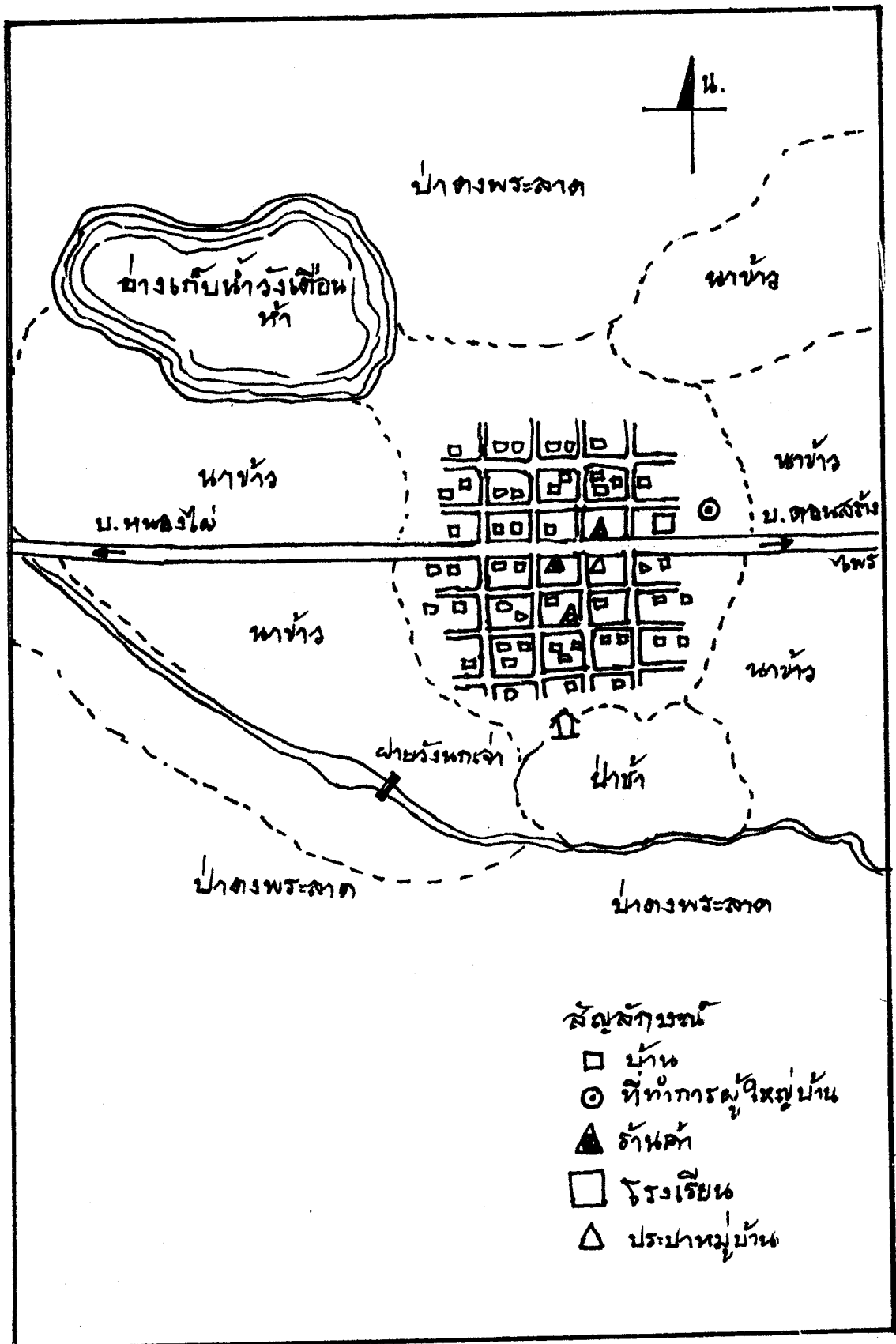
ประชากรช่วงอายุ	1 วัน - 3 ปี	จำนวน	393 คน
ประชากรช่วงอายุ	3 ปี - 6 ปี	จำนวน	61 คน
ประชากรช่วงอายุ	6 ปี - 12 ปี	จำนวน	40 คน
ประชากรช่วงอายุ	12 ปี - 14 ปี	จำนวน	130 คน
ประชากรช่วงอายุ	14 ปี - 18 ปี	จำนวน	47 คน
ประชากรช่วงอายุ	14 ปี - 18 ปี	จำนวน	69 คน
ประชากรช่วงอายุ	18 ปี - 50 ปี	จำนวน	372 คน
ประชากรช่วงอายุ	30 ปี - 60 ปี	จำนวน	37 คน
ประชากรช่วงอายุ	60 ปีขึ้นไป	จำนวน	20 คน

แหล่งน้ำดื่มน้ำใช้ในหมู่บ้าน

สาธารณประโยชน์	7 บ่อ
ส่วนตัว	6 บ่อ
มีระบบประปาหมู่บ้าน	45 ครัวเรือน

การศึกษา

หมู่บ้านโคกไชยวานมีโรงเรียนสังกัดการประถมศึกษา 1 โรงเรียน
สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอเจริญศิลป์ ตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2514 และครูทั้งหมด มีจำนวน 14 คน

ภาพที่ 3 แสดงที่ตั้งบ้านเรือน สถาบัน และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ บ้านโคกไชยวาน หมู่ 3 ต.ทุ่งแก อ. เจริญศิลป์ จ. สกลนคร

ระดับการศึกษา

- จบการศึกษาแล้วไม่ได้เรียนต่อ จำนวน 394 คน
- จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ต้น) จำนวน 15 คน
- จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ปลาย) จำนวน 4 คน
หรือเทียบเท่า
- จบสูงกว่า ม. ปลาย จำนวน 1 คน

กำลังศึกษาในระดับต่าง ๆ ดังนี้

- ก่อนประถมศึกษา จำนวน 39 คน
- ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 180 คน
- สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 49 คน
(จบ ป. 6) ปีที่ผ่านมา
- ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 26 คน
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 28 คน
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 12 คน
- ระดับการศึกษาที่สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 7 คน

ศาสนสถาน

หมู่บ้านโคกไชยวาน มีวัดจำนวน 1 วัด มีพระภิกษุ และสามเณรจำพรรษาอยู่จำนวน 5 รูป (พระ 3 รูป เณร 2 รูป) การใช้ประโยชน์จากวัดมีด้วยกันหลายด้านคือ การทำบุญ การบวชตามประเพณี สงกรานต์ สถานที่นัดหมายประชุม สัมมนา และประกอบอาชีพกิจศพล

ประเพณีวัฒนธรรมในรอบปี มีการประกอบประเพณีต่าง ๆ ดังนี้

- เดือนที่ 1 บุญขึ้นปีใหม่
- เดือนที่ 2 บุญข้าวจี หรือ ประทายข้าวเปลือก
- เดือนที่ 3 บุญเบิกฟ้า
- เดือนที่ 4 บุญผะเหวส หรือ ผ้าป่า
- เดือนที่ 5 บุญสงกรานต์ หรือ ผ้าป่า
- เดือนที่ 6 ยกเลิกบุญบั้งไฟ สาเหตุเพราะไม่มีช่างฝีมือ
- เดือนที่ 7 ทำนา เหาพระมาสวดบุญเบิกบ้านไล่ภูตผีปีศาจ เป็นการกระทำเพื่อเป็นสิริมงคล
- เดือนที่ 8 บุญเข้าพรรษา

- เดือนที่ 9 บุญข้าวประดับดิน
- เดือนที่ 10 บุญข้าวสาก (พัตรา)
- เดือนที่ 11 บุญออกพรรษา
- เดือนที่ 12 บุญกฐินและลอยกระทง

โรคและการรักษาพยาบาล

โรคที่พบมากที่สุดในวัยเด็ก คือ ไข้หวัด โรคพยาธิ ขาดสารอาหาร ไข้เลือดออก และที่พบมากในผู้ใหญ่ คือ ไข้หวัด โรคตับ

การรักษาพยาบาลราษฎรที่เจ็บป่วย จะต้องนำผู้ป่วยไปตรวจอาการที่อนามัยประจำตำบลก่อน เพื่อขอรับใบส่งตัวที่ โรงพยาบาล หรือบางรายก็ไปพบหมอที่คลินิกในตัวเมือง เช่น อ. เจริญศิลป์ อ.สว่างแดนดิน โรงพยาบาลประจำจังหวัด หรือโรงพยาบาลศรีนครินทร์

การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของราษฎรในด้านเศรษฐกิจ การพึ่งพาอาศัยกันด้านแรงงาน เช่น การลงแขก ในปัจจุบันยังพบอยู่บางครั้งคราว เช่น ถูทำนา การดำนา และเก็บเกี่ยวข้าว แต่แรงงานค่อนข้างหายาก ต้องใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลัก และมีความจำเป็นต้องจ้างแรงงานข้างนอกเป็นครั้งคราว

ในหมู่บ้านโคกไชวาน มีสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อให้การบริการสมาชิกกลุ่มในการจัดซื้อปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี และยาปราบศัตรูพืช การให้สินเชื่อ

สภาพภูมิประเทศ

ขนาดของพื้นที่มีจำนวน 5,000 ไร่ แยกเป็นพื้นที่ตั้งบ้านเรือน 150 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตร 4,000 ไร่ พื้นที่สาธารณประโยชน์ ~ 100 ไร่ แหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์มี 2 แหล่งคือ ฝายวังนกเจ้า และอ่างเก็บน้ำวังเดือนห้า ประมาณ 100 ไร่ ป่าช้าและดอนปู่ตา มีเนื้อที่ประมาณ ~ 160 ไร่ พื้นที่นาส่วนใหญ่เป็นที่นา ลุ่ม พบอยู่เป็นบริเวณรอบ ๆ หมู่บ้าน และครอบคลุมไปด้วยพื้นที่ที่เป็นดงพระลาด ซึ่งดงพระลาดได้ถูกจับจองและมีเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 เกือบหมดแล้ว ส่วนใหญ่เกษตรกรจะปลูกอ้อยและมันสำปะหลัง

พื้นที่ดงพระลาด มีการบุกเบิกประมาณ 150 ปีมาแล้ว จากการสอบถามผู้ทรงวุฒิประจำหมู่บ้านได้ไปทำการบุกเบิกเมื่อ พ.ศ. 2510 โดยมีการเข้าจับจองและถางป่าคนละ 50 - 100 ไร่ ต่อมาสภาพป่าเปลี่ยนแปลงไปเป็นป่าโปร่ง และมีการปลูกพืชเศรษฐกิจทดแทนคือ อ้อยและมันสำปะหลัง

มีโครงการปลูกป่าเข้ามาในหมู่บ้านคือโครงการปลูก กระถินณรงค์ กระถินเทพาและยูคาลิปตัส มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการในพื้นที่ แต่การนำพันธุ์ไม้

มาให้ล่าช้า ก็เลยทำให้โครงการดำเนินต่อไปไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร มีสาเหตุ เนื่องจากพันธุ์ไม้ตายก่อนจะนำไปปลูก

ลักษณะภูมิอากาศ

ปริมาณน้ำฝนในรอบปีเฉลี่ย 1200 มม. ต่อปี โดยฤดูฝนจะเริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม ปริมาณน้ำฝนจะมากในเดือนสิงหาคม-กันยายน และจะน้อยลงในเดือนตุลาคม ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่ในเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน ซึ่งมีอุณหภูมิเฉลี่ย 38 องศาเซลเซียส

ประวัติหมู่บ้าน

หมู่บ้านโคกไชยวานตั้งขึ้นมาเมื่อพ.ศ. ปัจจุบันมีอายุประมาณ 200 ปี โดยมีชื่อเดิมเหมือนชื่อปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่นแถบนั้น และมีบางครอบครัวโยกย้ายมาจากจังหวัดอื่นเช่น จ.อุบลฯ เป็นต้น สาเหตุที่ย้ายออกจากหมู่บ้านเดิม เพราะ ต้องการหาแหล่งเพาะปลูกที่อุดมสมบูรณ์

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพหลักได้แก่ การทำนา การผลิตเป็นการผลิตเพื่อการบริโภคในครอบครัว อาชีพรอง ได้แก่ การปลูกอ้อย และมันสำปะหลัง การรับจ้าง ซึ่งรายได้หลักจะมาจาก พืชไร่ และการรับจ้าง

ซึ่งสามารถแยกประเภทของรายได้ดังนี้

1. อาชีพเกษตรกรรม การทำนา รายได้ 10,000 บาท/ปี
2. อาชีพรับจ้าง รายได้ 110-170 บาท/วัน
3. รับราชการ/พนักงาน -
4. ค้าขาย/ของชำในหมู่บ้าน รายได้ 200-300 บาท/วัน ยังไม่หักต้นทุน บางร้านอาจมีรายได้สูงถึง 1,000 บาท/วัน (ขายยา)
5. ซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ รถไถเดินตาม รายได้ 500 บาท/วัน
6. รายได้จากพืชไร่

ประชากรในหมู่บ้านมีจำนวนประมาณ 60 คน เดินทางไปทำงานในกรุงเทพ ได้แก่ ทำงานก่อสร้าง โรงงานอุตสาหกรรม เช่น โรงงานทำตุ๊กตา, ชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ และเย็บผ้า มีรายได้ประมาณ 130-170 บาท/วัน

สภาพแรงงานในหมู่บ้าน

ในกรณีที่ขาดแรงงานจะมีการจ้างแรงงานภายในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง ค่าจ้างประมาณ 100-110 บาท/วัน โดยเฉพาะในช่วงฤดูทำนา ซึ่งต้องการแรงงานมาก และบางครั้งในฤดูการเก็บเกี่ยวพืชไร่ คือ อ้อยและมันสำปะหลัง

อุตสาหกรรมในครัวเรือน

อุตสาหกรรมในครัวเรือนที่สำคัญ ได้แก่ การทอผ้าไหม โดยมีการมุ่งการผลิตเพื่อขายให้แก่โครงการสมเด็จพระบรมราชินี มีศูนย์กลางที่บ้านปาร์กน้ำ (หนองไผ่) ต.ทุ่งแก อ.เจริญศิลป์ จ.สกลนคร ราคาผ้าไหมเมตรละ 350 บาท 1 ฤดูกาลผลิตแต่ละครั้งจะได้ ประมาณ 200 เมตร สามารถทำรายได้ 7,000 บาท ต่อ การผลิต 1 ครั้ง

โรงสีข้าวในหมู่บ้าน

โรงสีข้าวประจำหมู่บ้าน จำนวน 2 โรง ไม่มีการบันทึกไว้ว่าก่อตั้งเมื่อใด และอัตราการสี ข้าวสาร แกลบ รำ ปลายข้าว เป็นจำนวนเท่าใด เมื่อสีข้าว 1 ถึง

ร้านค้าประจำหมู่บ้านมีจำนวน 3 แห่ง มีร้านค้าของกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 1 แห่ง ร้านค้าในหมู่บ้านจำแนกเป็น ร้านขายของชำ ขายของชำและก๋วยเตี๋ยว ขายของชำและซ่อมรถ โดยพ่อค้าขายส่งในเมืองจะนำสินค้าใส่รถมาส่งให้ถึงร้านเป็นประจำ บางอย่างต้องเข้ามาซื้อเองในเมือง เช่น อะไหล่รถมอเตอร์ไซด์ เป็นต้น

การคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับภายนอก

รถยนต์โดยสารภายในหมู่บ้านไม่มี เนื่องจากจะมีรถโดยสารแบบสองแถว วิ่งผ่านหมู่บ้านทุกวัน อัตราค่าโดยสารจากหมู่บ้านโคกไชยวาน ถึง อ.เจริญศิลป์ ผู้ใหญ่คนละ 5 บาท และจากหมู่บ้านโคกไชยวานถึงอำเภอสว่างแดนดิน คนละ 10 บาท สำหรับนักเรียนคิดครึ่งราคา

ตลาด

การไหลเวียนของปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช พันธุ์พืชและสัตว์ ส่วนมากเกษตรกรจะเข้าไปซื้อที่สว่างแดนดิน หรือที่ จ.อุดรธานี นอกจากนั้นก็มีธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ได้จัดหาปัจจัยการผลิตบาง

ประการมาอำนวยความสะดวกที่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สาขา อ.เจริญศิลป์

การจำหน่ายผลผลิต เช่น อ้อยจะส่งไปขายที่โรงงานน้ำตาล อ.หนองหาน จ.อุดรธานี

มันสำปะหลังส่งไปขายที่ลานมัน อ.สว่างแดนดิน

ข้าวมีพ่อค้าคนกลางมารับที่ อ.เจริญศิลป์ และ อ.สว่างแดนดิน บางครั้งที่ จ.อุดรธานี การขายผลผลิตส่วนมากเกษตรกรจะว่าจ้างรถขนส่งเพื่อนำไปขายเองที่แหล่งรับซื้อ

การรวมกลุ่มทำกิจกรรม

ประชากรในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรม 1 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไหม มีการจัดตั้งศูนย์ เลี้ยงไหมหมู่บ้าน เพื่อทำการทอผ้าไหม โดยส่งขายให้โครงการพระราชดำริ แหล่งความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ประชากรมีการเรียนรู้เทคโนโลยีจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง เกษตรตำบล ผู้นำหมู่บ้าน พัฒนาการ และสื่อวิทยุ โทรทัศน์ ความรู้ด้านเทคโนโลยีที่ได้รับเสมอได้แก่เรื่อง การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรโดยเฉพาะเรื่อง การใช้พันธุ์พืช สัตว์ การใช้ปุ๋ย สารเคมี กำจัดศัตรูพืช ความรู้ด้านการดำเนินงานกลุ่ม

การอพยพไปทำงานทำ

ประชากรในหมู่บ้านโคกไชยวาน ได้มีการอพยพไปทำงานทำนอกหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ไปทำงานก่อสร้าง ในเมืองสำคัญ เช่น จังหวัดอุดรธานี และกรุงเทพมหานคร ซึ่งส่วนใหญ่จะมีการอพยพไปทำงานทำในช่วงหลังฤดูการทำนา
2. ไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เช่น โรงงานเย็บผ้า โรงงานตุ๊กตา อยู่ซ่อมรถ ปั่นน้ำมัน
3. ทำงานบ้าน และช่วยขายของในร้านค้า ในเมืองสำคัญและกรุงเทพมหานคร

อัตราค่าจ้างงาน ก่อสร้างตั้งแต่ 150-300 บาท/วัน

แม่บ้าน 2,500-4,500 บาท/เดือน

โรงงาน 4,500-7,500 บาท/เดือน

สภาพทางด้านชีวภาพ

การปลูกพืช

1. การทำนา ปลูกข้าว เป็นการผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ถ้าเหลือจากการบริโภคในฤดูกาลถัดไปก็จะนำไปจำหน่าย หรือจำหน่ายบางส่วนเมื่อต้องการใช้เงิน
2. การปลูกมันสำปะหลัง ปลูกในที่ดอนเพื่อจำหน่ายหัวสด เป็นรายได้เสริม
3. การปลูกอ้อยได้มีการปลูก เมื่อมีการตั้งโรงงานน้ำตาลที่ อ.หนองหาน จึงมีการส่งเสริมการปลูกอ้อย
4. การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม มีการส่งเสริมให้เลี้ยง เมื่อมีโครงการพระราชดำริ ของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ เมื่อ พ.ศ. 2520
5. การเลี้ยงสัตว์
 - 5.1 กระบือ ปัจจุบันมีการเลี้ยง ลดจำนวนลงมากเนื่องจากเกษตรกรหันมาใช้รถไถเดินตามในการทำการเกษตรแทนการใช้แรงงานสัตว์เป็นส่วนใหญ่
 - 5.2 โคเนื้อ มีการเลี้ยงจำนวนลดลงเนื่องจากขาดแรงงานในการดูแล
 - 5.3 สุกร ยังนิยมเลี้ยงกันอยู่ เฉพาะรายที่มีโรงสีข้าว เพื่อขายให้พ่อค้าคนกลาง
 - 5.4 ไก่, เป็ด เลี้ยงเพื่อการบริโภคในครัวเรือน
 - 5.5 ปลา ส่วนมากจะขุดบ่อในนาเพื่อให้ปลาธรรมชาติอาศัยอยู่และจับกินในฤดูแล้งแทนการเลี้ยง

ปัญหาในการผลิตพืชและวิธีการแก้ไขของเกษตรกร

1. น้ำเพื่อการเพาะปลูก มีปัญหาเนื่องจากมีแหล่งน้ำเพียง 2 แหล่ง คือ ฝายวังนกเจ้า และ อ่างวังเดือนห้า ไม่ครอบคลุมพื้นที่การเกษตรทงหมู่บ้าน และไม่มีความคล่องชลประทาน
2. แรงงานที่ใช้ในการผลิตมีปัญหาการขาดแคลนแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิตอยู่บ้างในฤดูกาลตัดอ้อย เนื่องจากมีการโยกย้ายแรงงานไปทำงานทำในพื้นที่อื่น ที่มีรายได้สูงมั่นคงแน่นอนกว่า
3. โรคและแมลงศัตรูพืช มีการระบาดบ้างเป็นครั้งคราวแต่ไม่ก่อความเสียหายมากนัก เช่น หนูน้า ปูน้า
4. สภาพความอุดมสมบูรณ์ของดิน เนื่องจากมีการเปิดป่ามาค่อนข้างนาน สภาพความอุดมสมบูรณ์ดินมีการเสื่อมสภาพลง เกษตรกรได้มีการนำปุ๋ย

วิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ในพื้นที่ ปุ๋ยคอกเริ่มมีจำนวนลดลง เนื่องจากเกษตรกรไม่นิยมเลี้ยงสัตว์จำพวกกระบือหรือโคเนื้อกันแล้ว

การเลี้ยงสัตว์

เนื่องจากพื้นที่ของหมู่บ้านตั้งอยู่ตรงกลางของป่าดงพระลาด ซึ่งก่อนจะมีการนำรถไถเดินตามเข้ามาใช้ ชาวบ้านทุกหลังคาเรือนจะเลี้ยงกระบือไว้เพื่อใช้งาน และโคเพื่อลากเกวียนและเพื่อเป็นอาหาร ต่อมาก็มีการจำหน่ายออกไปเกือบหมด เหลือไว้ทั้งหมู่บ้านประมาณ 50 ตัว โค 8 ตัว และสุกร 10 ตัว

อย่างไรก็ตามสามารถจำแนกสัตว์เลี้ยงออกเป็นดังนี้

1. สุกร นิยมเลี้ยงพันธุ์ Large White และ Landrace ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของโรงสี โดยใช้รำจากการสีข้าวเป็นอาหาร มีการซื้อหัวอาหารบ้างเมื่อลูกสุกรยังเล็ก
2. ไก่พื้นเมือง มีการเลี้ยงไว้ตามบ้าน และหัวไร่ปลายนาซึ่งวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงเพื่อการบริโภคและขายในบางโอกาส ส่วนมากจะให้ข้าวเปลือก รำผสม ปลาข้าว มีครีวเรือนละ 5-10 ตัว
3. โคเนื้อ มี 2 สายพันธุ์ คือ พันธุ์ไทยใหญ่ผสมกับอเมริกันบรามัน และไทยแท้ในปัจจุบันมีน้ำเชื้อโคพันธุ์ยุโรป มาบริการหากเกษตรกรคนใดมีความประสงค์อยากได้ลูกผสมพันธุ์ยุโรป ก็ให้เจ้าหน้าที่ผสมเทียมทำตามความประสงค์ของเกษตรกรผู้นั้น เมื่อโคคลอด ก็จะมีการจดทะเบียนประวัติไว้ เพื่อขายให้พ่อค้านำไปเป็นโคขุน เพื่อส่งสหกรณ์โคขุนโพธิ์ยางค้าจำกัดต่อไป หรือสหกรณ์อื่นก็ได้ การซื้อขายตกประมาณตัวละ 8,000-10,000 บาท
4. กระบือ เปลี่ยนแปลงจากการเลี้ยงเพื่อใช้แรงงานมาเป็นการเลี้ยงเพื่อขาย โดยบางครอบครัวจะเลี้ยงเอาไว้แทะเล็มหญ้าในหัวไร่ปลายนา และเพื่อนำปุ๋ยคอกไปใส่นา

ด้านการพัฒนาของหมู่บ้าน

1. เมื่อ 10 ปีที่ผ่านมา พ.ศ. 2529 หน่วยงานที่เข้ามาพัฒนาหมู่บ้านได้แก่

1.1 สำนักงานเกษตรอำเภอ ซึ่งส่วนใหญ่จะเข้ามาเพื่อ

- ประชุมเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร เช่น การใช้ข้าวพันธุ์ดี การใช้ปุ๋ยเคมี การใช้ ยาปราบศัตรูพืช เทคโนโลยีการปลูกอ้อย การรวมกลุ่ม
- กิจกรรมที่ทำคือ มีการสาธิตการใช้ยาปราบศัตรูพืช การป้องกันตนเองขณะทำการฉีดพ่นยา

ผลที่ได้รับคือ

- เกษตรกรต้องพึ่งพาปัจจัยเหล่านี้จากภายนอก ต้องมีการสั่งซื้อเพิ่มขึ้นทั้งปุ๋ยเคมี และยาปราบศัตรูพืช มีการเพิ่มต้นทุนการผลิต แต่ก็ได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้น แต่ในปัจจุบันพฤติกรรมที่เกษตรกรรับมาจากเจ้าหน้าที่ เกษตรกรก็ยังไม่แน่ใจว่าเป็นเทคโนโลยีที่ดีหรือเลวกันแน่ เพราะเกษตรกรบางรายได้รับผลข้างเคียงจากยาปราบศัตรูพืช มีการต่อต้านการใช้สารเคมีจากสังคมภายนอก เนื่องจากผลผลิตมีสารตกค้างเกินมาตรฐาน เกษตรกรก็ขายผลผลิตไม่ได้
- มีการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตใหม่ ตามโครงการพระราชดำริ ทอผ้าไหม มัดหมี่ หมอนขิด

1.2 สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท มีการพัฒนาถนนหนทางในหมู่บ้าน ถนนกลางบ้านจะเป็นอริฐต่อเชื่อมกันตลอด เจาะน้ำบาดาล ขุดบ่อน้ำ สร้างฝาย เป็นต้น

1.3 กรมทรัพยากรธรณี มีการสร้างประปาหมู่บ้าน เพื่อให้เกษตรกรได้มีน้ำกิน น้ำใช้ที่มีความสะอาด โดยให้คณะกรรมการหมู่บ้านดำเนินการเอง

1.4 สถานีประจำตำบล มีการอบรมเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อ.ส.ม.) และผู้สื่อข่าวสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (ผ.ส.ส.)

1.5 สำนักงานป่าไม้อำเภอ สนับสนุนการปลูกป่า ไร่ละ 3,000 บาท เป็นเวลา 5 ปี และให้เกษตรกรในหมู่บ้านมีจิตสำนึกในการดูแลป่า ไม่ให้ตัดไม้ทำลายป่า

1.6 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย สนับสนุนให้เป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง (อ.พ.ป.) เพื่อให้ชาวบ้านรู้จักป้องกันตนเองจากการลักขโมย หรือความขัดแย้งในหมู่บ้าน เพื่อทำงานช่วยเป็นหูเป็นตาให้เจ้าหน้าที่บ้านเมือง

- เลือกตั้งคณะกรรมการ อ.บ.ต. หมู่บ้านละ 2 คน

ประโยชน์ที่ได้จากป่าได้แก่

- 2.1 เป็นแหล่งอาหาร ได้แก่ หน่อไม้ เห็ด กบ เขียด นก งู ฯลฯ
- 2.2 เป็นแหล่งไม้ใช้สอย ได้แก่ ไม้ผืน ไม้สร้างบ้าน เติ่ง รัง ตะแบก เปื่อย
- 2.3 เป็นแหล่งยาสมุนไพร ได้แก่ ฟ้าทะลายโจร เปลือกแค หวานต่าง ๆ

2.4 เป็นแหล่งทำเลเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โค และกระบือ

2.5 ใช้ประโยชน์อื่น ๆ คือ ฟืนเพื่อเผาปนกิจศพ

การรักษาสภาพป่าให้คงอยู่ของราษฎรในหมู่บ้าน

- เมื่อ 20 ปีก่อนสภาพของป่าเป็นดงหนาทึบ ก่อนที่พรรคคอมมิวนิสต์เข้ามาในประเทศไทยได้อาศัยดงพระลาด ดงพระเจ้า ดงแสนตอ เป็นที่หลบซ่อนตัว และแทรกซึมแนวความคิดอื่นที่เป็นคอมมิวนิสต์ เพื่อทำลายระบบประชาธิปไตย แต่ปัจจุบันสภาพป่าถูกบุกเบิกให้เป็นพื้นที่ไร่เพื่อปลูกอ้อยไปหมดแล้ว แต่ยังมีสภาพป่าสงวนสาธารณะในเขตป่าช้าไว้เพื่อประกอบพิธีกรรมนับตั้งแต่รัฐบาลสั่งปิดสัมปทานป่าไม้ และห้ามตัดไม้ การลักลอบตัดไม้ก็ได้ลดลงตามลำดับ

การให้ความรู้แก่ราษฎรเพื่อรักษาสภาพป่าคือ

1. สร้างทัศนคติที่ดีต่อราษฎรว่าป่ารักษาความชื้น เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร
2. ให้มองเห็นโทษของการตัดไม้ทำลายป่าคือ ฝนแล้งและน้ำท่วม
3. มีบทลงโทษต่อผู้กระทำความผิดอย่างเคร่งครัด
4. ปลูกจิตสำนึกของชาวบ้านให้รักษาป่าไว้ วรรณคดีการปลูกป่า
5. เข้าร่วมโครงการการปลูกป่าของกรมป่าไม้
4. การพัฒนาหมู่บ้านเพื่อให้อยู่คงอยู่ควรจะต้องมีการร่วมมือระหว่างประชาชนในหมู่บ้านและหน่วยงานของรัฐดังนี้

หน่วยงานพัฒนาหมู่บ้านประกอบด้วย

1. กระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับระบบการผลิตของชาวบ้านโดยตรง เนื่องจากอาชีพหลักของชาวชนบทคือเกษตรกรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นหลักคือ

1.1 กรมส่งเสริมการเกษตร โดยมีกรมวิชาการเป็นฝ่ายสนับสนุน มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร และต้องพิจารณาว่าเทคโนโลยีนั้น ๆ ต้องเหมาะสมกับคนในพื้นที่ โดยอยากให้มีโครงการจัดหาข้าวพันธุ์ดี มันสำปะหลังพันธุ์ดี และอ้อยพันธุ์ดี มาช่วยเหลือเกษตรกร มีนักวิชาการเกษตรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะอย่างออกมาทำการอบรมแก่เกษตรกรสัญจรทุกปี อยากให้เจ้าหน้าที่เกษตรตำบลมีความจริงใจต่อการพัฒนาเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสามารถช่วยเหลือตนเองได้ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามปรัชญาของการส่งเสริมการเกษตร

1.2 **กรมปศุสัตว์** อยากให้มีโครงการเลี้ยงโคนมตามโครงการปรับปรุงโครงสร้างและระบบการผลิต (คปร.) มาที่หมู่บ้าน เนื่องจากหมู่บ้านใกล้เคียงคือ บ.ทุ่งมน ได้รับโครงการและมีเกษตรกรบางรายเข้าร่วมโครงการเลี้ยงโคนม สมาชิกในหมู่บ้านได้เห็นและศึกษากับเกษตรกรเลี้ยงโคนมแล้วพบว่า มีความเป็นไปได้ในพื้นที่ บ. โคกไชยวานที่จะสามารถเลี้ยงโคนมได้ เพราะมีแหล่งหญ้าอาหารสัตว์มากมาย อย่างน้อยก็คือยอดอ้อย และสามารถตัดแปลงเป็นพื้นที่ปลูกหญ้าได้ และอีกอย่างระยะทางจากหมู่บ้านถึง อ.ส.ค. เพื่อนำนมไปส่งที่บ้านหนองแวง มีระยะทางประมาณ 30 กม.

และอยากให้หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาแก้ไขปัญหาในหมู่บ้านด้วยได้แก่

- สถานีประมง : ให้บริการแจกจ่ายพันธุ์ปลาแก่ชาวบ้าน
- หน่วยงานชลประทาน : ขุดบ่อน้ำ และสร้างคลองชลประทาน
- สำนักงานป่าไม้ : จัดรูปแบบการดำเนินงานของป่าชุมชน มาสร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้าน
- สำนักงานพัฒนาที่ดิน : มาสำรวจดิน และความเหมาะสมในการปลูกพืช
- สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อ : ให้เอกสารสิทธิ์ เพื่อนำไปค้ำประกันเงินกู้ และสิทธิการเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ถือครองที่ดิน
- สำนักงานส่งเสริมสหกรณ์ : สนับสนุนการรวมกลุ่มและการทำธุรกิจในรูปแบบของสหกรณ์

2. **กระทรวงมหาดไทย** เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับระบบการอยู่ร่วมกันของชาวบ้าน และการบริหารจัดการภายในชุมชนของชาวบ้านโดยตรงที่สุด ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ กรมพัฒนาชุมชน การปกครอง สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท โดยมีกรมที่ดิน กรมประชาสัมพันธ์ กรมโยธาธิการ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

อยากให้เข้ามาแก้ไขปัญหาคือ แหล่งน้ำ ถนน ไฟฟ้า สะพาน และการพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่ม (องค์กร) ชาวบ้านในระดับชุมชน เพื่อดำเนินเป็นกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้านกลุ่มเยาวชน กลุ่มออมทรัพย์ ศูนย์สาธิตการตลาดหรือร้านค้าหมู่บ้าน ธนาคารข้าว ธนาคารโค-กระบือ

3. **กระทรวงศึกษาธิการ** เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบความเชื่อ และจารีตประเพณีของชาวบ้านมากที่สุด โดยเฉพาะการศึกษาในระดับประถมศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน มีการจ้างครูอาสาเข้าถึงระดับชุมชน มีสำนักงานศาสนาและ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติมีหน้าที่ในการพัฒนาจิตใจและวัฒนธรรม โดยอาศัยวัดเป็นศูนย์กลาง และการส่งเสริมประเพณีของชาวบ้าน

ประเพณีการทำบุญของชาวบ้านยังตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า การให้ทานจะได้บุญ ไปเกิดบนสวรรค์ ไม่มีธุรกิจแอบแฝงเหมือนคนในเมือง หรือกลับกรุงเทพฯ โดยเฉพาะชาวบ้านที่ไปทำงานแรงงานในกรุงเทพฯ จะเดินทางกลับบ้านทุกวันสำคัญ โดยเฉพาะวันสงกรานต์ และวันอื่น ๆ เช่น วันปีใหม่

4. กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานที่ให้บริการด้านการป้องกันรักษาสุขภาพของประชาชน มีโครงการสาธารณสุขมูลฐาน มีกองทุนยาและเวชภัณฑ์ กองทุนสุขภาพิบาล (โอง, ส้วม) การฝึกอบรมผู้นำสาธารณสุขประเภทต่าง ๆ เช่น หมอตำแย พื้นบ้าน หมอสมุนไพร ช่างสุขภัณฑ์ประจำหมู่บ้าน ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ม.ส.ส.) ในพื้นที่ทุก ๆ 10-15 หลังคาเรือน จะมีตัวแทนเข้ามารับการอบรม 1 คน เพื่อเป็นหน่วยคอยสอดส่องเฝ้าระวังโรค ในบรรดา ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข ทุก 10 คน จะคัดเลือกมาอบรมเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อีก 1 คน

5. กระทรวงอุตสาหกรรม โดยเน้นในด้านการฝึกอาชีพหัตถกรรม และอุตสาหกรรมครอบครัวแก่ชาวบ้าน พร้อม ๆ กับการสำรวจและพัฒนาแหล่งน้ำบาดาล โดยกรมทรัพยากรธรณี

6. กระทรวงพาณิชย์ เข้ามาหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2537 เพื่อร่วมแก้ปัญหาด้านการตลาดพืชผลการเกษตรในระดับท้องถิ่น โดยจัดตั้งร้านค้าในหมู่บ้าน (กรรมการค้าภายใน) อำนวยให้มีสินค้าอุปโภคบริโภคต่าง ๆ เข้าไปในหมู่บ้าน ให้มีความสะดวก มีการแทรกแซงตลาดให้ผลผลิตมีราคาสูงขึ้น

มีโครงการ “นำพระทัยจากในหลวง อีสานเขียว” เป็นการเข้ามของทหารในการพัฒนาชนบทเมื่อ พ.ศ. 2531 โดยกำหนดเฉพาะพื้นที่ภาคอีสาน เน้นเรื่อง การปลูกป่า การพัฒนาแหล่งน้ำ การพัฒนาอาชีพ

มีธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เข้ามาเพื่อแก้ไขปัญหานี้สินในชนบท และสนับสนุนเงินทุนด้านการเกษตรของชาวบ้าน

แนวคิดในการพัฒนาชนบทขององค์การพัฒนาที่ปรากฏในชนบทมี 4 แนวคือ

1. แนวการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ โดยมุ่งพัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้าน
วิธีการทำงานก็คือการฝึกอาชีพ การจัดหาแหล่งเงินทุน ปัจจัยการผลิต การจัดการ
เรื่องการตลาด
2. แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจสังคม เห็นว่าการพัฒนาตลอดจนเศรษฐกิจและ
สังคมจะต้องควบคู่กันไป จึงต้องมีการทำงานเป็นกลุ่ม ใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็น
เครื่องมือให้คนพัฒนาคุณธรรม เช่นความซื่อสัตย์ ความสนใจห่วงใย และช่วยเหลือ
เกื้อกูลกัน
3. แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจการเมือง เห็นว่าในทุกสังคมมีชนชั้น มีคนรวยคน
จน คนมีอำนาจและคนไม่มีอำนาจ จะต้องมีการจัดระบบชุมชน เพื่อลดอำนาจคน
รวยลง จึงมีคำว่า “พลังประชาชน” หรือองค์กรประชาชน
4. แนวคิดทางด้านวัฒนธรรมหรือวัฒนธรรมชุมชน โดยมองหมู่บ้านเหมือน
ประเทศหนึ่ง ๆ ที่ในอดีตเคยมีความสมดุลย์และสมบูรณ์ในตัวเอง มีการพึ่งตัวเอง
ในระดับสูง การปฏิสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมภายนอก โดย
เฉพาะจากสังคมสมัยใหม่ ทำให้ความสมดุลย์และสมบูรณ์ค่อย ๆ ลดลง ดังนั้นจะมีวิธี
ฟื้นฟูสถาบันหมู่บ้านขึ้นมาใหม่ได้อย่างไร

**กรณีศึกษา : บ้านร่องไผ่ หมู่ 3 ต. โคกใหญ่ อ.ท่าลี่ จ. เลย
ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าโคกใหญ่**

ประชากร

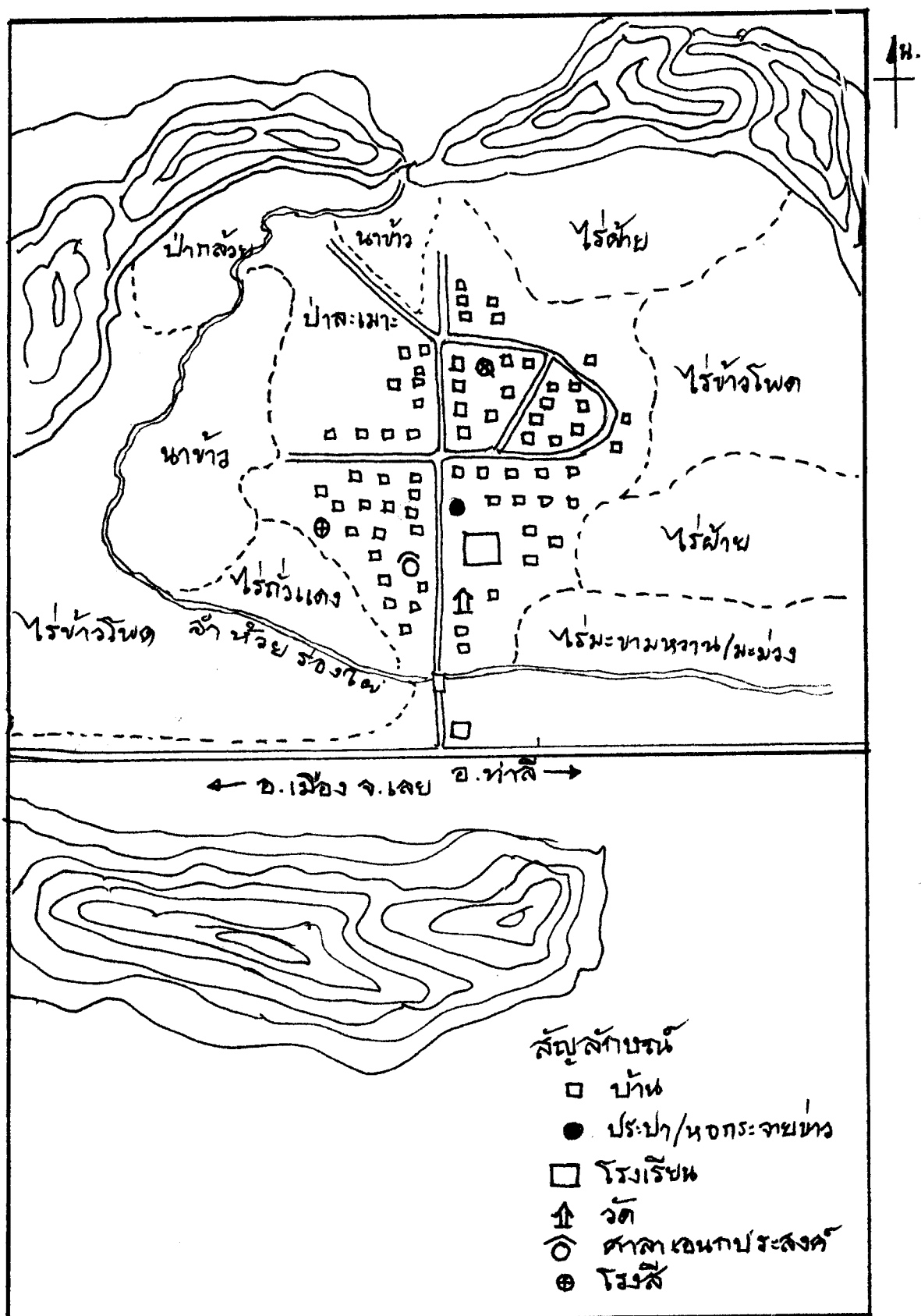
ประชากรปี 2538 หมู่บ้านร่องไผ่ประกอบด้วย 121 ครัวเรือน รวมประชากรทั้งหมดจำนวน 549 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุดจำนวน 10 คน น้อยที่สุดจำนวน 3 คน ประชากรแยกเป็นชายจำนวน 2 คน หญิงจำนวน 253 คน ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน 5 คน ประชากรที่อยู่ในก่อนวัยภาคบังคับ (1 ปี-7 ปี) จำนวน 69 คน อยู่ในวัยเรียน (อายุ 8-15 ปี) มีจำนวน 43 คน อยู่ในวัยแรงงาน (อายุตั้งแต่ 15-60 ปี) มีจำนวน 388 คน และอยู่ในวัยชรา (อายุตั้งแต่ 61 ปี ขึ้นไป) มีจำนวน 49 คน คิดเป็นอัตราส่วน 12.5 , 7.8 , 70.7, 9.0 ตามลำดับ ประชากรในหมู่บ้านลดลงตามลำดับ มีสาเหตุมาจากเดินทางไปทำงานในต่างจังหวัด และในกรุงเทพมหานคร สภาพทางเศรษฐกิจสูงทำให้ไปทำงานในเมืองหลวง พร้อมทั้งมีการรณรงค์การคุมกำเนิดที่ได้ผลภายในหมู่บ้าน

การศึกษา

หมู่บ้านร่องไผ่มีโรงเรียนสังกัดการประถมศึกษา 1 โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอ ท่าลี่ จังหวัดเลย ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2493 มีครูทั้งหมดจำนวน 7 คน ประชากรส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระดับการศึกษาของประชากรมีแนวโน้มสูงขึ้น กล่าวคือ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปี พ.ศ. 2535 จำนวน 3 คน และเพิ่มเป็น 8 คนในปี พ.ศ. 2538 ด้วยสาเหตุเนื่องมาจากการให้บุตรหลานมีความรู้ความสามารถมาช่วยพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญขึ้น โรงเรียนที่ส่งบุตรหลานไปศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 คือโรงเรียนท่าลี่วิทยาคม ซึ่งอยู่ในตัวอำเภอท่าลี่ ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 13 กิโลเมตร

วัด

หมู่บ้านร่องไผ่มีวัดจำนวน 1 แห่ง ชื่อวัดป่าอัมพวัน มีพระภิกษุ จำพรรษาจำนวน 1 รูป ราษฎรในหมู่บ้านได้ใช้ประโยชน์จากวัดในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ การทำบุญ การบวชตามประเพณี และทำพิธีทางพุทธศาสนาต่าง ๆ ในวันสำคัญ ๆ ทางศาสนา ประชาชนให้ความสนใจ และเอาใจใส่ต่อกิจการของวัดในระดับดี สังเกตจากช่วงเข้าพรรษา มีประชาชนไปทำบุญที่วัดเป็นจำนวนมาก และมีการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับวัดอาทิ การปลูกป่า ในบริเวณวัดร่วมกัน

ภาพที่ 4 แสดงที่ตั้งบ้านเรือน สถาบัน และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ บ้านร่องไผ่ หมู่ 3 ต. โคกใหญ่ อ. ท่าลี่ จ. เลย

ประเพณีวัฒนธรรม ทุก ๆ เดือนในรอบ 1 ปี

1. บุญเข้าพรรษา เดือน 8 (สิงหาคม)
2. บุญข้าวประดับดิน เดือน 9 (กันยายน)
3. บุญข้าวสาก เดือน 10 (ตุลาคม)
4. บุญออกพรรษา เดือน 11 (พฤศจิกายน)
5. ทำบุญกฐิน เดือน 12 (ธันวาคม)

ภายในวัดป่าอัมพวัน มีสิ่งก่อสร้างที่ทางชาวบ้านและหน่วยงานทางภาครัฐ เข้าไปปลูกสร้างไว้ได้แก่ บ่อน้ำจำนวน 2 บ่อ สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2538 ขนาดประมาณ 1 ล้านบาท โดยกรมชลประทานเป็นผู้ก่อสร้าง แ่งเก็บน้ำ จำนวน 4 ใบ โดยโครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ (ภัยแล้ง) ปี 2538 ของกรมการปกครอง

โรคและการรักษาพยาบาล

ในวัยเด็กราษฎรในหมู่บ้านมักเป็นโรคขาดสารอาหาร และโรคไข้หวัด การรักษาพยาบาล ราษฎรที่ป่วยเป็นไข้จะถูกนำไปรักษาที่โรงพยาบาลอำเภอท่าลี่ หรือ สถานีอนามัยบ้านโคกใหญ่ ถ้าป่วยเป็นโรคที่หนัก จะส่งไปที่โรงพยาบาลในตัวจังหวัดเลย ระยะทางจากหมู่บ้านถึงตัวจังหวัด ประมาณ 48 กิโลเมตร และระยะทางจากหมู่บ้านถึงตัวอำเภอ 13 กิโลเมตร หมู่บ้านร่อนไผ่ยังมีหมอรักษาโรคพื้นบ้านอยู่ซึ่งรักษาโรคด้วยสมุนไพร ซึ่งชาวบ้านก็ยังกินยาที่หมอนำมาต้มให้กิน อาจเป็นโรคเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น โรคเกี่ยวกับผิวหนัง เช่น กลากเกลื้อน และโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินอาหาร นอกจากนี้ภายในหมู่บ้านยังมีคนสูงอายุที่ชาวบ้านเรียกว่า หมอตำแย ซึ่งมีหน้าที่ช่วยในการทำคลอดกรณีเร่งด่วน

การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของราษฎรในด้านเศรษฐกิจ

การพึ่งพาอาศัยแรงงานซึ่งกันและกันหรือที่เรียกว่าลงแขก ภายในหมู่บ้านยังคงมีอยู่ เนื่องจากภายในหมู่บ้านต้องใช้แรงงานมากในการทำสวน หรือการทำงานอย่างอื่น ส่วนใหญ่บุคคลในหมู่บ้านจะเป็นระบบเครือญาติกัน ทำให้มีการพึ่งพาอาศัยกันด้านแรงงานเป็นลักษณะการช่วยเหลือพี่น้อง ญาติมิตร ช่วยกันทำ แต่แรงงานที่ทำงานเป็นหลักเป็นแรงงานจำนวนมาก ๆ และเป็นแรงงานเร่งด่วนที่ต้องการทำให้เสร็จในเวลาจำกัด จะจ้างแรงงานภายนอกครัวเรือน ซึ่งได้จากหมู่

บ้านที่อยู่ใกล้เคียงหรือแรงงานภายในหมู่บ้าน ซึ่งส่วนมากอยู่ในวัยกลางคน จนถึง วัยชรา วัยหนุ่มสาวไม่ค่อยพบเพราะเดินทางไปทำงานในกรุงเทพมหานคร

ในหมู่บ้านมีร้านค้า ซึ่งเป็นกองทุนที่ทางรัฐบาลจัดตั้งให้เพื่อให้ สมาชิกภายในหมู่บ้านโดยต้องทำบัตรสุขภาพก่อน ร้านค้าจะมีการจัดเวรยามมาช่วย กันขายสินค้า และจะมีการปันผลกำไรแก่สมาชิก ที่มาซื้อของในร้านค้าด้วย สินค้าจะ ประกอบด้วย เครื่องใช้อุปโภค บริโภคภายในหมู่บ้าน สิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต มาให้บริการแก่สมาชิกและประชาชนภายในหมู่บ้านในราคาขอมเยา

สภาพภูมิประเทศ

ขนาดพื้นที่บ้านร่องไผ่ มีเนื้อที่ตั้งบ้านเรือน และทำการเกษตร รวม 11,250 ไร่ แยกเป็นที่ตั้งบ้านเรือน 65 ไร่ และทำการเกษตรเป็นที่นา 150 ไร่ พื้นที่ไร่ 1,500 ไร่ พื้นที่สวน 150 ไร่ อื่น ๆ 90 ไร่ ป่าช้า 2 ไร่ ป่าไม้ 9,295 ไร่ เนื้อดินประกอบด้วยชุดดินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนกรวด ทิศเหนือติดกับหมู่บ้าน โคกใหญ่ ลักษณะพื้นที่เป็นภูเขาชัน มีที่ลุ่มเล็กน้อย ลักษณะดิน มีสีน้ำตาลเข้มปน เทาหรือแดง ดินเป็นกรดอ่อน ๆ ถึงกรดปานกลาง ปัจจุบันในฤดูฝนจะใช้ในการ ปลูกข้าว และฤดูแล้งใช้ในการปลูกข้าวโพด

พื้นที่ส่วนมากของหมู่บ้านร่องไผ่ เป็นพื้นที่สวนผลไม้ตามภูเขา และพื้นที่ที่เป็นที่ราบลุ่มจะทำนาในฤดูฝน และทำไร่ในฤดูแล้ง พื้นที่ทำการเกษตร ทั้งหมดเป็นพื้นที่ในเขตป่าสงวน ส่วนพื้นที่ปลูกสร้างบ้านเรือนได้มีการจัดทำเป็น เอกสารสิทธิ์ สปก. จำนวนแค่ 10 ราย เท่านั้น พื้นที่นาที่อยู่ท้ายหมู่บ้านจะมีน้ำตก ไหลผ่าน และบริเวณ 2 ข้างทางน้ำตกจะปลูกผัก พืชสวนครัวไว้บริโภคภายในครัว เรือน ดินบริเวณพื้นที่ทำนาเป็นดินร่วน มีความอุดมสมบูรณ์ระดับปานกลาง ส่วน ดินที่เป็นไร่ไหล่เขาและบนภูเขาสูงเตี้ย ๆ ที่ปลูกไม้ผลจะเป็นดินร่วนปนกรวด ซึ่งจาก การปลูกผลไม้จะให้ผลผลิตปานกลาง เหมาะแก่การปลูกผลไม้ และสภาพภูมิ ประเทศก็เหมาะสม มีน้ำตกไหลผ่าน ซึ่งถ้าเกษตรกรที่ทำสวนไม้ผลใหญ่ ๆ สามารถ ขุดบ่อกักเก็บน้ำในน้ำตกไว้ใช้ การรดน้ำไม้ผลในหน้าแล้งได้อย่างเพียงพอ

ลักษณะภูมิอากาศ

ปริมาณน้ำฝนที่ตกในรอบปีเฉลี่ย 1,200 มม.ต่อปี โดยฤดูฝนเริ่ม ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม และตกหนักในเดือน กรกฎาคม และ สิงหาคม ฝนตกน้อย เดือนตุลาคม ฤดูหนาวเริ่มเดือน ตุลาคม ถึงเดือน กุมภาพันธ์ อุณหภูมิต่ำสุด 10 องศาเซลเซียส ฤดูร้อนเริ่มเดือน มีนาคม และอุณหภูมิสูงสุดในเดือน เมษายน ซึ่ง มีอุณหภูมิในฤดูร้อนเฉลี่ย 38 องศาเซลเซียส

ประวัติหมู่บ้าน

หมู่บ้านร่องไผ่ตั้งขึ้นมาเมื่อ พ.ศ. 2344 ปัจจุบันมีอายุประมาณ 195 ปี เดิมมีชื่อว่าบ้านเก่าสาแหร่ เปลี่ยนเป็นชื่อบ้าน ร่องไผ่ เมื่อ พ.ศ. 2444 ซึ่งชื่อหมู่บ้านได้ตั้งตามชื่อของ ไม้ไผ่ที่มีอยู่เป็นบริเวณรอบ ๆ ภูเขาในหมู่บ้าน ประชากรที่อยู่ในช่วงแรก ๆ ได้อพยพมาจาก บ้านโคกใหญ่ และในตัวอำเภอท่าลี่

สาเหตุที่อพยพออกมาจากบ้านเดิม เป็นเพราะต้องการมาจับจองที่ดินเพื่อทำการเกษตร และมีลักษณะภูมิประเทศที่อุดมสมบูรณ์เหมาะต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพหลักของประชากรในหมู่บ้าน คือทำสวนผลไม้ อาชีพที่ทำรายได้หลักและใช้เวลามากที่สุดของราษฎรในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้านดังนี้ เกษตรกรร้อยละ 6. ทำสวนผลไม้ ทำไร่ร้อยละ 40 ปลูกข้าวร้อยละ 30 ปลูกพืชผักร้อยละ 10 ทำงานรับจ้างโรงงานอุตสาหกรรมร้อยละ 10 รับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจร้อยละ 5 ค้าขายของชำในหมู่บ้านร้อยละ 4

รายได้

รายได้ต่อปีของราษฎรที่ประกอบอาชีพแต่ละประเภททั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของการประกอบการ ดังนี้

อาชีพเกษตรกรรม

- การทำสวนไม้ผล 70,000-100,000 บาท/ปี/ครัวเรือน
- ทำไร่ 15,000 บาท/ปี/ครัวเรือน
- การปลูกข้าว 20,000 บาท/ปี/ครัวเรือน
- การปลูกผัก 10,000 บาท/ปี/ครัวเรือน

อาชีพรับจ้าง

- การรับจ้างทำสวน 18,000-25,000 บาท/ปี/คน
- การรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม 60,000บาท/ปี/คน

ค้าขายของชำในหมู่บ้าน

แรงงานเกษตรกรเต็มเวลาเฉลี่ย 4 คนต่อครัวเรือน และแรงงานเกษตรกรไม่เต็มเวลาเฉลี่ย 2 คนต่อครัวเรือน ซึ่งได้แก่ ผู้สูงอายุ และที่เคลื่อนย้ายแรงงานเข้าไปทำงานทำในเมืองเป็นครั้งคราว เช่นไปรับจ้างก่อสร้าง เป็นต้น

สภาพแรงงาน มีปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะ แรงงานที่จำเป็นในการ ไล่ปุ๋ย ดายหญ้า และเก็บเกี่ยวผลผลิต ของไม้ผล สาเหตุการขาดแคลนแรงงานได้แก่ 1. การอพยพเข้าไปทำงานในเมืองหลวงอย่างถาวร ของวัยหนุ่มสาวจำนวนมาก เนื่องจากมีอัตราค่าจ้างสูง ทั้งยังเป็นรายได้ที่มั่นคง 2. การทำสวนเป็นงานที่หนัก และให้ผลผลิตช้ากว่าจะได้ทุนคืนต้องใช้เวลาลายปี

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงาน

1. การจ้างแรงงานจากหมู่บ้านใกล้เคียง โดยการออกไปหาตามหมู่บ้านที่เขายังว่างจากการทำนาแล้ว
2. ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่น เครื่องจักรในการไถพรวนดิน การไล่ปุ๋ย
3. การหมุนเวียน ขอความช่วยเหลือ จากญาติพี่น้องตนเองโดยการลงแขกช่วยกันเก็บผลผลิต

การจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรม ส่วนใหญ่มีการจ้างเป็นรายวัน เช่นการเก็บผลผลิตมะขามหวาน และลำไย ในอัตราวันละ 80 บาท แต่ถ้าเป็นงานถากหญ้า ไล่ปุ๋ย จะเหมาะเป็นไร่ ไร่ละ 500-600 บาท อัตราค่าจ้างเพศหญิงและเพศชายไม่แตกต่างกัน การไปรับจ้างนอกภาคเกษตร โดยเฉพาะประชากรในวัยหนุ่มสาว มักไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร งานรับจ้างได้แก่ งานก่อสร้าง และโรงงานอุตสาหกรรม เช่น เย็บผ้า และเสริมสวดย บริการทำงานตามสถานที่บริการน้ำมัน ในอัตราค่าจ้าง 120-170 บาท/วัน ขึ้นอยู่กับคุณภาพของงาน

อุตสาหกรรมในครัวเรือน

อุตสาหกรรมในครัวเรือน ที่สำคัญที่มีอยู่ในหมู่บ้านร่องไผ่ได้แก่ เครื่องจักสานต่าง ๆ จากไม้ไผ่ เช่น ตะกร้า กระติบข้าว หวด ค่อง กระดัง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการทอผ้าจากด้ายดิบด้วย ผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่ผลิตได้มุ่งผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือนได้แก่ แห การทำผ้า ส่วนผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ เช่น ตะกร้า กระติบข้าว หวด ได้นำไปขายที่ ในตัวอำเภอ และมีนายทุนเข้ามารับซื้อถึงที่บ้าน ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ สามารถทำรายได้เสริมให้ครอบครัวปีละ 20,000 บาท/ครอบครัว จำนวนครัวเรือนที่ทำเครื่องจักสาน 12 ครัวเรือน

โรงสีข้าวในหมู่บ้าน

โรงสีข้าวในหมู่บ้านมีจำนวน 2 โรง โดยโรงแรกก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. 2529 ความสามารถในการสีข้าวของโรงสีที่มีอัตราการสีมากที่สุด วันละ 10 เกวียน

และน้อยที่สุดสามารถสั้ได้วันละ 2 เกวียนต่อวัน ข้าวเปลือก 1 กระสอบได้ข้าวสาร 72 กก. ปลายข้าว 1-2 กก. รำ $1-1\frac{1}{2}$ กก.

ร้านค้าในหมู่บ้าน ร้านค้าทั้งหมดในหมู่บ้านมีจำนวน 2 ร้าน และมีร้านค้าของกองทุนบัตรสุขภาพ 1 แห่ง มีประโยชน์ในด้านการอำนวยความสะดวกในการซื้อหา เครื่องใช้ และปัจจัยการผลิต ที่มีคุณภาพ และราคายุติธรรม

การติดต่อเดินทาง รถยนต์ในหมู่บ้าน 11 คัน และรถโดยสารประจำหมู่บ้านไม่ต้องเดินหรือนั่งรถมอเตอร์ไซด์มาขึ้นรถโดยสารประจำทาง เพื่อเดินทางเข้าไปในตัวอำเภอท่าลี่ ผู้ใหญ่ 5 บาท และเด็ก 2 บาท ถ้าเดินทางไปต่างจังหวัดค่าโดยสาร ผู้ใหญ่ 12 บาท/คน และเด็ก 5 บาท/คน

ตลาด ช่องทางของการไหลเวียนด้านปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช พันธุ์ไม้ผล พันธุ์สัตว์ พันธุ์พืชไร่ต่าง ๆ บางส่วนซื้อหาจากบริษัทร้านค้าในตัวจังหวัดเลย และบางส่วนซื้อได้จาก ธ.ก.ส. (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์) เป็นผู้จำหน่ายให้ และสินเชื่อก็จะกู้ยืมจาก ธ.ก.ส. และ อ.พ.ป.(หมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง) ด้วย

ผลผลิตที่ได้โดยเฉพาะมะขาม กับลำไย จะนำออกไปขายภายในจังหวัด และมีพ่อค้ามารับซื้อภายในหมู่บ้าน ส่วนข้าวมักจะผลิตเพื่อเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนไม่มีการจำหน่าย ส่วนพืชไร่ เช่น ฝ้าย ข้าวโพด จะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อภายในหมู่บ้าน ส่วนพืชผัก จะขายภายในหมู่บ้านเท่านั้น ถ้าเหลือจะนำไปขายตลาดเช้าภายในอำเภอท่าลี่

สินเชื่อการเกษตร แหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรของเกษตรกรในหมู่บ้านที่สำคัญ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ กลุ่ม อ.พ.ป. (หมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง) และกองทุนบัตรสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 16.4, 14.6, 12.8 ตามลำดับของประชากรทั้งหมด และคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9,10,20 ตามลำดับ การชดใช้เงินกู้สามารถชดใช้ในรูปแบบเงินสด

การรวมกลุ่มกิจกรรม

กลุ่มกิจกรรมต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ทั้งกลุ่มที่เป็นทางการตามกฎหมาย และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการมีดังนี้

ประเภทกลุ่ม	อายุก่อตั้ง(ปี)	จำนวนสมาชิก	กิจกรรม
1. กลุ่มเกษตรกร	5	110	รวมกลุ่มนำสินค้าไปขาย
2. กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	5	90	ด้านสินเชื่อกู้ยืม
3. กลุ่ม อ.พ.ป.	3	80	ด้านกู้ยืมเงิน

4. กลุ่มแม่บ้าน	2	25	แปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร
5. กลุ่มกองทุนบัตรสุขภาพ 4		70	ร้านค้าในหมู่บ้าน

แหล่งความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรของประชาชน ที่สำคัญเรียงตามลำดับได้แก่ พัฒนาการ ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน เกษตรตำบล เอกสารสิ่งพิมพ์ความรู้ และเทคโนโลยีที่ได้รับเสมอได้แก่ เรื่อง การใช้สารเคมีฉีดพ่นไม้ผล การป้องกันกำจัดศัตรูไม้ผล การใส่ปุ๋ยเคมีในนาข้าว การรักษาโรคสัตว์ด้วยยาพื้นบ้าน การปลูกและการดูแลการรักษาไม้ผล

ระดับการนำไปปฏิบัติ การฉีดพ่นสารเคมีไม้ผล การรักษาโรคสัตว์ การใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว

การอพยพไปทำงานทำ ประชากรในหมู่บ้านร้องไห้ได้มีการอพยพไปทำงานทำนอกหมู่บ้านแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกได้แก่การเคลื่อนย้ายไปทำงาน ในเวลาว่างจากการทำไร่ ทำนา ไปทำงานรับจ้างเป็นช่างไม้ และช่างก่อสร้าง ในอำเภอท่าลี่ ด้วยอัตราค่าจ้างวันละ 100-150 บาท เมื่อถึงเวลาดำนา และเก็บเกี่ยวผลผลิตก็จะกลับบ้าน มีจำนวนประมาณ 20 คน ประเภทที่สอง เป็นการอพยพไปทำงานทำ อยู่ถาวรที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดนครปฐม งานที่ทำคือ รับจ้างก่อสร้าง งานเย็บเสื้อผ้า โรงงานอุตสาหกรรม และสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง อัตราค่าจ้าง 100-200 บาท สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมเป็นรายเดือนๆ ละ 2,500-3,000 บาท จำนวนที่ไปทำงานในประเภทที่สองนี้ประมาณ 100 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-40 ปี และอาจเพิ่มมากขึ้น เพราะคนในหมู่บ้านมีการศึกษาต่ำ ดังนั้นเมื่อจบประถมศึกษาปีที่ 6. และทำสวนที่บ้านแล้วก็มักจะเข้าไปทำงานที่กรุงเทพ ซึ่งเป็นงานก่อสร้าง และโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น เมื่อมีบุคคลที่ไปทำงานอยู่ก่อนแล้ว เมื่อกลับมาเยี่ยมบ้านก็มักจะชักชวนให้เพื่อนบ้านไปทำงานในที่เดียวกัน ทั้งนี้เพราะงานดูแลสวนผลไม้มักจะจ้างคนเป็นครั้งคราวได้ หรือให้คนแก่ดูแลแทน ช่วงเก็บผลผลิตก็จ้างเขาเก็บได้ จึงเป็นสาเหตุต้องเดินทางไปทำงานในเมืองหลวงเพื่อหารายได้เพิ่มจากการทำไร่ทำสวน ซึ่งมีไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายการดูแลในด้านการให้การศึกษาแก่บุตรหลาน ซึ่งมีความจำเป็นในฐานะทางด้านเศรษฐกิจ

สภาพทางชีวภาพ

การปลูกพืช

ประวัติการปลูกพืช ตั้งแต่อดีตก่อน พื้นที่เพาะปลูกเป็นพื้นที่จับจองในเขตป่าสงวนจนถึงปัจจุบันมีการออกเอกสารสิทธิ์ สปก. จำนวน 10 ราย บริเวณที่เป็นที่ลุ่มจะปลูกข้าว ในฤดูฝน และปลูกข้าวโพด และปลูกฝ้ายในฤดูแล้ง ส่วนบริเวณที่เป็นที่ดอนและตามไหล่เขาจะปลูกไม้ผล เช่น มะขามหวาน ลำไย มะม่วง เป็นต้น บริเวณที่นาใกล้ๆ แหล่งน้ำจะปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภคภายในครัวเรือน และจำหน่าย

การเปลี่ยนแปลงชนิดพืชที่ปลูก มีการเริ่มทำไร่มันสำปะหลังแทนการปลูกฝ้าย เพราะผลผลิตของมันสำปะหลังจะได้มากกว่าฝ้าย และดูแลรักษาง่าย ส่วนพันธุ์ไม้ผลที่ดี ๆ มีคุณภาพนำมาทำการปรับปรุงพันธุ์อยู่เสมอ และผลผลิตของลำไยภายในหมู่บ้านก็มีจำนวนมากขึ้นและมีคุณภาพดีเท่า ๆ กับของอำเภออื่น อีกทั้งราคาก็เป็นที่พอใจของเกษตรกร โดยเฉพาะออกใหม่ ๆ จะขายได้ถึงกิโลกรัมละ 40 บาท ถ้าเป็นช่วงที่ผลผลิตออกราคาจะตกอยู่ที่โลกรัมละ 10 บาท ข้าวที่ปลูกให้มีในหมู่บ้านจะปลูกแค่ใช้กันเท่านั้นพันธุ์ที่ปลูก คือ กข. 10 เป็นข้าวเหนียวที่นิยมรับประทานภายในหมู่บ้าน

ฤดูกาลผลิต การทำนาปี เริ่มตกลำเดือนพฤษภาคม ปักดำในเดือนมิถุนายน และเก็บเกี่ยวในเดือน พฤศจิกายน ธันวาคม ได้ผลผลิตเฉลี่ย 60 ถึงต่อไร่ ซึ่งเป็นผลผลิตที่เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยจาก 10 ปีที่ผ่านมา ทั้งนี้เพราะเกษตรกรที่ปลูกข้าวไม่ค่อยปรับปรุงเท่าไร อีกทั้งไม่เน้นการใช้ปุ๋ยเคมีมากนัก

ฤดูกาลเก็บผลผลิตไม้ผล มะขามหวานที่หมู่บ้านร่องไผ่ส่วนมากเป็นพันธุ์สีทอง, สีชมพู และจะเก็บผลผลิตที่ได้จะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อภายในหมู่บ้าน หรือบางทีก็นำไปจำหน่ายในตัวจังหวัดเลย ลำไยที่ปลูกในหมู่บ้านร่องไผ่ส่วนมากเป็นพันธุ์พื้นเมือง และพันธุ์สีชมพู ซึ่งได้ปรับปรุงพันธุ์จากการนำต้นพันธุ์ดีจากทางหน่วยราชการที่มาส่งเสริมให้ปลูก ลำไยจะเก็บผลผลิตเดือนกรกฎาคม ราคา กิโลกรัมละ 15-30 บาท ตลาดที่จำหน่ายคือในตัวจังหวัดเลย ในอำเภอท่าลี่ และบางครั้งก็มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อภายในหมู่บ้าน

พืชผัก นิยมปลูกในที่ดอน หลังจากการเก็บเกี่ยวข้าว พืชผักที่นิยมปลูก คือ ผักกาดขาว หอม กระเทียม และผักชี พื้นที่ปลูก รวมกันประมาณ 10 ไร่ จากจำนวนครัวเรือนที่ปลูก 20 ครัวเรือน เฉลี่ยครัวเรือนละ 0.5 ไร่ ใช้ระยะเวลาปลูกประมาณ 40-50 วัน กำไรสุทธิเป็นเงินประมาณ 8,000-10,000 บาท

พืชไร่ พืชไร่ที่จะปลูกในพื้นที่ลุ่มเนื่องจากบางครอบครัวถ้าไม่ทำนา ก็จะทำไร่แทน พืชที่ปลูกคือ ข้าวโพด ฝ้าย มันสำปะหลัง รวมพื้นที่ประมาณ 1,500 ไร่ จำนวนครัวเรือนที่ปลูก 25 ครัวเรือน เฉลี่ยครัวเรือนละ 60 ไร่ ใช้ระยะเวลาประมาณ 90-150 วัน กำไรสุทธิเป็นเงินประมาณ 15,000-30,000 บาท

สัตว์ สัตว์ที่เลี้ยงในหมู่บ้าน ได้แก่ โค พันธุ์พื้นเมือง จำนวน 8 ตัว ซึ่งมีเพียงครอบครัวเดียวที่เลี้ยง โดยปล่อยให้กินหญ้าบริเวณรอบ ๆ หมู่บ้าน ในหน้าแล้งก็จะกินฟางข้าว การซื้อขายโคมักจะมีพ่อค้าคนกลาง หรือคนในหมู่บ้านซื้อกันเอง ราคาประมาณ 5,000-8,000 บาท

ไก่พื้นเมือง มีเลี้ยงทุกครัวเรือน ๆ ละประมาณ 10-30 ตัว ปล่อยให้หาอาหารกินเอง เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคภายในครัวเรือน อาหารเสริมคือข้าวเปลือก และปลายข้าว เป็นครั้งคราว ไก่มักประสบปัญหาเป็นโรคหวัด ซึ่งมักเกิดในฤดูหนาว

กระบือ ในหมู่บ้านมักนิยมกินเนื้อควาย และยังใช้แรงงานจากกระบือในการไถนา จำนวนควาย 37 ตัว มีครอบครัวที่เลี้ยง 13 ครอบครัว กระบือที่เลี้ยงเป็นพันธุ์พื้นเมือง บริเวณที่เลี้ยง จะเลี้ยงตามทุ่งนา ที่ไร่ ให้กินข้าวโพดบ้าง ฟางข้าวบ้าง หรือเลี้ยงในทุ่งหญ้าบริเวณใกล้เขา ราคาจำหน่าย 8,000-15,000 บาท ปัญหาที่พบคือ เมื่อถึงฤดูแล้งมักไม่ค่อยมีหญ้าให้ควายกิน กระบือผอมมาก และปัญหา พยาธิที่มีอยู่ในควายทำให้ควายผอม

เป็ด ในหมู่บ้านเลี้ยงเป็ด 4-5 ครอบครัว จำนวน 200 ตัว ราคาตัวละ 80-100 บาท ส่วนมากเพื่อจำหน่ายภายในหมู่บ้าน พันธุ์ที่เลี้ยงส่วนมากเป็นพันธุ์พื้นเมือง โรคที่พบมากคือ โรคหวัด และพยาธิ ในเป็ด

ปลา ปลาที่เลี้ยง มักเลี้ยงในบ่อน้ำที่เกษตรกรขุดไว้เพื่อรดน้ำไม้ผล และจะปล่อยปลาไว้เพื่อกินด้วย ปลาที่เลี้ยงคือ ปลาไน นิล ตะเพียน ปลาดุก ส่วนปลาที่นำมาปล่อยมักใช้บริโภคภายในครัวเรือน หรือขายในหมู่บ้านเท่านั้น เพราะมีปริมาณไม่ค่อนมาก ปัญหาคือ หน้าแล้ง น้ำจะลดมาก ไม่พอที่จะใช้เลี้ยงปลาได้ ดังนั้นพอหน้าแล้งจะมีการจับปลาขึ้นจากบ่อ เพื่อจำหน่ายในหมู่บ้าน

ปัญหาในการผลิตพืช และวิธีการแก้ไขของเกษตรกร

1. น้ำสำหรับใช้ในสวนผลไม้ ปัญหาคือ น้ำที่ใช้เป็นน้ำตกที่ไหลจากภูเขาสูงมาสู่ที่ต่ำและจะตัดผ่านหมู่บ้าน สวนไม้ผลใครที่อยู่ต้นน้ำก็มีการกักเก็บน้ำเข้าสวนตัวเอง กว่าน้ำจะเต็มและไหลมายังสวนที่อยู่ปลายคลองน้ำก็นาน บางที่เกิดการขัดแย้งกันภายในหมู่บ้าน

แนวทางการแก้ไข จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำขึ้นภายในหมู่บ้าน จัดคณะกรรมการ คอยดูแลการเปิดปิด และการควบคุมการปล่อยน้ำให้เป็นระบบ โดยพยายามให้ผู้ที่อยู่ท้ายน้ำหรือปลายคลองได้รับน้ำก่อน เมื่อรับเสร็จก็ไหลเปิดเข้าหาแปลงของผู้ที่อยู่ต้นน้ำ ข้อสำคัญคือเน้นให้เขาให้มีการร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ปัญหาด้วยกัน ส่วน คณะกรรมการกลุ่มก็สามารถควบคุมลูกบ้านได้ทั้งหมดด้วย

2. สภาพของดินเกิดการพังทลายของหน้าดิน ทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ สาเหตุเกิดจาก ชาวสวนมักมีการเตรียมดินในการปลูกพืชไม่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ เช่นเตรียมดินปลูกข้าวโพด เมื่อฝนตกน้ำก็ไหลบ่ากัดเซาะหน้าดิน ไหลลงในห้วยและลำคลอง

แนวทางการแก้ไข การให้เอกสิทธิ์แก่ชาวบ้านเพื่อให้เกิดแรงจูงใจ ในการพัฒนาที่ทำกินของตนให้เหมาะสม เพราะเกษตรกรใช้พื้นที่ทำกินแบบอยู่ไปวัน ๆ ไม่คิดว่าพื้นที่เป็นของตัวเองยังไม่มี สปก. หรือเอกสารสิทธิ์ใด ๆ เลย พยายามให้การอนุรักษ์ดินและน้ำ ส่งเสริมให้ปลูกพืชเศรษฐกิจที่ทำลายหน้าดินน้อย ที่สุดและมีรายได้ เช่น พืชยืนต้น ไม้ผลต่าง ๆ

3. ศัตรูพืช และการป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่คอยทำลายพืชผลที่สำคัญได้แก่ โรคแมลง วัชพืชต่าง ๆ มีจำนวนมากขึ้นถึงแม้มีการป้องกันกำจัดด้วยวิธีการต่าง ๆ

แนวทางการแก้ไข เกษตรกรจะใช้สารเคมีที่มีตัวยาที่รุนแรงขึ้น อีกทั้งใช้ปริมาณที่มากขึ้นด้วยในการผสมตัวยา ก็จะใช้อัตราส่วนยาสูงมาก เพื่อฉีดพ่นไม่ให้แมลงทำลายพืชผล

4. เกษตรกรมีทุนน้อย และมีแรงงานในครอบครัวน้อย เนื่องจากแรงงานที่เป็นวัยหนุ่มสาวอพยพเดินทางไปทำงานในกรุงเทพฯ ทำให้เป็นปัญหามากในระหว่างการเก็บเกี่ยวผลผลิตซึ่งต้องจ้างแรงงาน จากหมู่บ้านใกล้เคียงมาช่วยกัน หรือบางทีก็ลักษณะการแลกเปลี่ยนแรงงานกันทำ คือ พอเขาเก็บเกี่ยวเราก็ไปช่วย พอเราเก็บเกี่ยวเขามาช่วย เป็นต้น

การตลาดผลผลิต

ราคาของไม้ผลจะตกต่ำมากในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดเยอะ ๆ เกิดการแข่งขันกันสูงมาก เพราะหมู่บ้านอื่นก็ปลูกไม้ผลชนิดเดียวกันกับไม้ผลหมู่บ้านร่องไผ่ โดยเฉพาะช่วงฤดูกาลที่มะขามหวานและลำไยให้ผลผลิต จะออกสู่ตลาดมาก และโดนกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง อีกทั้งถ้านำผลผลิตไปขายเองในตัวเมือง แต่ละครอบครัวก็มีผลผลิตไม่มากพอที่จะขนส่งไปแค่คนสองคน ไม่คุ้มกับค่าขนส่ง ดังนั้นทางหมู่บ้านจึงพยายามที่จะก่อตั้งกลุ่มภายในหมู่บ้านขึ้น เพื่อรวบรวมผลผลิตที่ได้จำนวนมาก ๆ แล้วขนส่งไปขายในตัวจังหวัด ตัดปัญหาการเอารัดเอาเปรียบ

จากพ่อค้าคนกลาง และจะมีการตั้งสหกรณ์ขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางรับซื้อผลผลิตภายในหมู่บ้านอีกด้วย โดยมีหน่วยงานของ ธ.ก.ส. เป็นผู้ที่สนับสนุน และช่วยเหลือแก่เกษตรกร

ปัจจัยการผลิต

ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต เกษตรกรแก้ปัญหาโดยการยืมเงินจาก อ.พ.ป. และ ธ.ก.ส. ปัญหากิ่งพันธุ์ไม้ผล ปุ๋ยเคมี และยาปราบศัตรูพืชมีราคาแพง การแก้ไขปัญหาคือ ทางกลุ่มบัตรสุขภาพ จะมีการนำปุ๋ยเคมีมาจำหน่ายโดยให้เกษตรกรที่มีเงินน้อยผ่อนชำระค่าปุ๋ยเคมีกับทางกลุ่ม ส่วนกิ่งพันธุ์ไม้ผล ก็จะรับซื้อจำนวนมาก ๆ จะได้ราคาที่ถูกลง โดยการรวมกลุ่มกันซื้อเพื่อต่อรองราคา

แหล่งความรู้ทางการเกษตร

ความรู้ทางการเกษตรโดยเฉพาะด้านปฏิบัติ เช่น การดูแลรักษา และการปลูกไม้ผล ในการดูแลช่วงแรก ๆ เกษตรกรไม่ค่อยมีความรู้ไม้ผลที่ปลูกส่วนมากจะตาย และต้องปลูกซ้ำใหม่ทุกปี อีกทั้งการใช้สารเคมีเพื่อป้องกันโรคแมลงยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ ขาดการป้องกันตัวเองในการใช้สารเคมี ซึ่งทำให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพของเกษตรกร

ปัญหาอื่น ๆ ปัญหาการถูกนายทุนมาขอซื้อที่ดิน ภายในหมู่บ้าน โดยซื้อสวนไม้ผลเป็นจำนวนมาก แต่จ้างเกษตรกรดูแลรักษาพื้นที่มักจะไม่ค่อยเป็นของเกษตรกร แต่เป็นของนายทุนที่ซื้อทิ้งไว้ เพื่อขายทำสวนผลไม้หรือเพื่อขายต่อ และปัญหาหนี้สินที่เกษตรกรมีกับ ธ.ก.ส. ซึ่งกู้ยืมมาซื้อรถมอเตอร์ไซด์ให้บุตรหลานรับไปทำงานภายในตัวจังหวัด

แนวทางการพัฒนาการผลิตของเกษตรกร

การทำสวน

1. ส่งเสริมการเพาะเมล็ดพันธุ์ไม้ผลร่วมกับศูนย์ขยายพันธุ์พืช
2. สาธิตวิธีการขยายพันธุ์ไม้ผลด้วยวิธีการทาบกิ่งให้แก่เกษตรกร
3. ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยธรรมชาติเพื่อปรับปรุงบำรุงดินร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด
4. ส่งเสริมทำบ่อกักเก็บน้ำในสวนผลไม้ เพื่อมีน้ำใช้ในหน้าแล้ง
5. ส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อจัดตั้งกลุ่มในการขายผลผลิตในฤดูกาลเก็บเกี่ยว
6. สาธิตการใช้ยาปราบศัตรูพืช และวิธีการเก็บรักษาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

การทำไร่

1. ส่งเสริมการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดที่มีคุณภาพ ร่วมกับศูนย์การขยายพันธุ์พืช
2. ส่งเสริมการฝึกอบรมการปลูกและการดูแลรักษาพืชไร่ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด
3. สาธิตการทำแปลงตัวอย่าง ภายในหมู่บ้าน เพื่อปรับปรุงพันธุ์พืชไร่
4. สาธิตการเก็บเกี่ยวพืชไร่ และการเก็บรักษาพืชไร่ที่ดีก่อนนำไปจำหน่าย

การปลูกข้าว

1. ส่งเสริมมีการปรับปรุงพันธุ์ข้าวให้ดีขึ้นร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด
2. ส่งเสริมการปลูกข้าวในพื้นที่ให้มากขึ้นและสามารถจำหน่ายในตลาดนอกหมู่บ้านได้
3. สาธิตการทำแปลงทดลองปลูกข้าวพันธุ์ใหม่ที่ได้ผลผลิตมากกว่าพันธุ์ กข. 10

การปลูกผัก

1. สาธิตแปลงผักแบบผสมผสานมีผักหลาย ๆ ชนิดในพื้นที่เดียวกันเพื่อให้เกษตรกรมีทางเลือกที่หลากหลาย
2. สาธิตการใช้สารเคมีที่ถูกต้องวิธีในการฉีดพ่นแปลงผักเพื่อป้องกันโรคและแมลง
3. จัดสถานที่ตลาดกลางขายผักภายในหมู่บ้าน
4. สาธิตการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผักกาด และหอม

การเลี้ยงสัตว์

1. ส่งเสริมการเลี้ยงวัวในหมู่บ้านให้มากขึ้นในลักษณะการให้พันธุ์วัวมาเลี้ยงก่อน เพราะวัวในหมู่บ้านมีน้อยมาก ไม่พอแก่การบริโภค
2. ส่งเสริมสาธิตการทำวัคซีนป้องกันโรคในไก่ และในวัวควาย
3. ส่งเสริมการทำแปลงหญ้า เพื่อเลี้ยงสัตว์

การพัฒนาหมู่บ้าน

นับถอยหลังไปประมาณ 10 ปี มีหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือ และพัฒนาหมู่บ้าน

1. สำนักงานสาธารณสุขศาสตร์ ก่อสร้างศูนย์สาธารณสุขขั้นมูลฐานขึ้น ศาลาเอนกประสงค์ใน พ.ศ. 2534 โครงการที่ทำคือ โครงการรณรงค์ไม่กินปลาดิบ, โครงการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่, โครงการให้วัคซีนแก่ทารก งานพัฒนาส่วนมากเน้นความสะอาดภายในบ้านเรือน การมีส่วนร่วมใช้ทุกครัวเรือน กิจกรรมในหมู่บ้าน แบ่งได้คือ

1. งานโภชนาการ เป็นงานสุขศึกษาการประชาสัมพันธ์
2. งานสุขาภิบาล จัดหาน้ำสะอาด
 - งานควบคุมป้องกันโรคในท้องถิ่น

3. งานการสร้างศูนย์ภูมิกันโรค
 - งานรักษาพยาบาล การวางแผนครอบครัว
4. งานสุขภาพจิต
 - ทันทสาธารณสุข
5. การจัดหายาที่จำเป็น
 - งานอนามัยแม่และเด็ก
6. งานป้องกันโรค แก้ไขปัญหาผดผื่น
 - งานคุ้มครองผู้บริโภค
7. งานป้องกันควบคุมอุบัติเหตุ
 - งานป้องกันควบคุมโรคติดต่อและโรคเอดส์

และนอกจากนี้ได้ก่อตั้งกลุ่มบัตรสุขภาพขึ้น กิจกรรมคือมีร้านค้าจำหน่ายของชำภายในหมู่บ้าน

2. กรมทรัพยากรธรณี ก่อสร้างบ่อบาดาล 2 บ่อ ในปี 2534 เป็นโครงการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน งานพัฒนาเน้นเรื่องการให้รู้จัดแหล่งน้ำให้เป็นประโยชน์ กิจกรรมคือ ขุดเจาะบ่อบาดาลในหมู่บ้าน ทำท่อส่งน้ำตามบ้านเรือน โดยทำประจำปี 2536 งบประมาณ 261,555 บาท

3. กรมชลประทาน ขุดบ่อ เลี้ยงปลาปี 2526 จำนวน 1 บ่อ ปล่อยปลาจำนวน 2,000 ตัว ในปี 2538 ขุดบ่อกักเก็บน้ำภายในวัดจำนวน 1 บ่อ งบประมาณ 1 ล้านบาท เพื่อให้เกษตรกรสามารถมีน้ำใช้ในส่วนไม้ผลในฤดูแล้ง และใช้เลี้ยงสัตว์ด้วย

4. สดม. ตชด. 241 (หน่วยสันติ นิมิตร ตำรวจชายแดนที่ 241) สร้างถนนเข้าหมู่บ้าน ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน ต่อเติมศาลาเอนกประสงค์ และจัดทำโครงการ โรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน กิจกรรมคือ สอนหนังสือแก่ผู้ไม่รู้หนังสือในหมู่บ้าน ช่วงหลังให้เป็นหน้าที่ของทางโรงเรียนดูแลถนนเข้าหมู่บ้านโดยเกณฑ์ผู้ชายในหมู่บ้านร่วมกันพัฒนาถนนทางเข้าหมู่บ้านทุก ๆ เดือน

5. รพช สร้างแท่งน้ำภายในหมู่บ้านโดยทุกครัวเรือนต้องมีถังเก็บน้ำฝนไว้บริโภคในปี 2533 ให้ครบ และสร้างแท่งน้ำฝนในวัด 4 ใบ ในปีเดียวกัน ชื่อโครงการสร้างแท่งน้ำเพื่อใช้ในครัวเรือน กิจกรรม คือสร้างถังเก็บน้ำฝนครัวเรือนละ 1 แห่ง เป็นโถงขนาดใหญ่สีแดง

6. กรมการปกครอง สร้างบ่ออิฐกักเก็บน้ำสูงจากพื้น 2 เมตร กว้างยาว 5x7 เมตร ช่วยเหลือผู้ประสบภัยแล้งปี 2536 ถึงปี 2538
7. กรมโยธาธิการ สร้างสะพานคอนกรีตเสริมเหล็ก ข้ามห้วยร่องไผ่ ในปี 2538 ขนาดกว้าง 7 เมตร ทางเข้ากว้าง 1 เมตร ยาว 30 เมตร เพื่อให้ชาวบ้านสัญจรไปมาสะดวก และเป็นสะพานที่ช่วยลดปัญหาการคมนาคมขนส่งไม้ผล และพืชผักภายในหมู่บ้านให้สะดวกขึ้น
8. ธ.ก.ส. (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์) จัดตั้งกลุ่มภายในหมู่บ้าน ปี 2534 เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้เกษตรกรมีสินเชื่อเพื่อการลงทุนภายในเงื่อนไขของ ธ.ก.ส. โครงการทำมี โครงการให้ปุ๋ยเคมีในราคาถูก โครงการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด งานพัฒนาจะเน้นหนัก การให้ความรู้ด้านการเกษตร การฝึกอบรมด้านสินเชื่อ และการพัฒนาที่ทำกิน กิจกรรมส่วนใหญ่เน้นการให้เกษตรกรกู้ยืมเงิน และกิจกรรมการขายปัจจัยการผลิตในราคาที่ถูกลงโดยให้กลุ่มเกษตรกรเป็นผู้จำหน่ายให้ซึ่งกันและกันเอง ควบคุมกันเอง
9. กรมการพัฒนาชุมชน จัดตั้งกลุ่มผู้ที่เป็นเกษตรกรทำสวนผลไม้ แต่ยังไม่เป็นรูปร่างเท่าที่ควร กลุ่มยังกำลังหาสมาชิกอยู่ งานพัฒนาชุมชนจะเน้นการที่กลุ่มมีการเก็บออมเงินร่วมกันของ เกษตรกรผู้ทำสวนผลไม้ กิจกรรมส่วนใหญ่จะอยู่ที่การรวมเงินกันของสมาชิก เพื่อทำเป็นกองทุนภายในหมู่บ้าน
10. กรมส่งเสริมการเกษตร จัดตั้งกลุ่มสตรี (แม่บ้าน) กิจกรรมที่ทำเน้นให้แม่บ้านรู้จักทำผลิตภัณฑ์ในครัวเรือนออกจำหน่ายในหมู่บ้าน โดยการทอดฝ้าย กิจกรรมมะขามแก้ว โครงการแปรรูปลำไยตากแห้ง โครงการทอดฝ้าย กิจกรรมที่จะได้รับการฝึกอบรมจากเคหกิจเกษตรของกลุ่มส่งเสริมการเกษตรโดยทางจังหวัดจะเป็นผู้ฝึกอบรมร่วมกับทางอำเภอ ยังมีโครงการปลูกป่าที่ทางส่งเสริมร่วมกับกรมป่าไม้ เพื่อให้เกษตรกรภายในหมู่บ้านร่วมกันปลูกป่าด้วย
11. กรมป่าไม้ เข้าไปพัฒนาพื้นที่ป่าสงวนโดยกันเขตป่าสงวนแห่งชาติออกจากพื้นที่หมู่บ้าน ส่งเสริมการปลูกป่าในต้นน้ำลำธาร และมีโครงการเพาะพันธุ์กล้าไม้ไม้สัก เพื่อแจกเกษตรกร เพื่อปลูกในสวนไม้ผลด้วย

ความสำคัญของป่าไม้ต่อการดำรงชีวิต

1. เป็นแหล่งอาหารได้แก่ หน่อไม้ เห็ด สัตว์ป่า
2. ยาสุนไพรรักษาโรคได้แก่ ต้นเหินกวาง แก้วการอยู่ไฟแม่ลูกอ่อน ต้นสะเดาแก้ท้องร่วง ต้นดอกแหม่มแดงแก้ลมพิษ
3. ทำเลเลี้ยงสัตว์ ในเขตป่าสงวนในหมู่บ้านร่องไฟติดกับป่าช้า และในพื้นที่ของวัด จะใช้เลี้ยงสัตว์พื้นที่เป็นพื้นกว้างและอีกส่วนหนึ่งเป็นป่าติดกับน้ำตกจะเลี้ยงวัวได้ ชาวบ้านนิยมนำควายไปเลี้ยงแถวน้ำตก
4. ใช้ประโยชน์อื่นจากป่า คือ เป็นที่หาพื้นที่ใช้ทำถ่าน ที่พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นที่พักผ่อนยามจำหน่าย

การรักษาป่าให้สมบูรณ์ มีกิจกรรมที่ทำ และความรู้ที่ราษฎรต้องการ

การที่จะทำให้ป่าอุดมสมบูรณ์เหมือนเดิมนั้นทำได้ยากมากเพราะการตัดไม้ในป่าตอนนี้ไม่ใช่เฉพาะเกษตรกรที่เป็นผู้ตัดไม้ฝ่ายเดียว ยังมีผู้ที่เปรียบเสมือนเป็นผู้ควบคุมครองป่า เป็นผู้ตัดป่าเสียเอง กิจกรรมที่ทางชาวบ้านร่วมกันปฏิบัติอยู่ให้เห็นได้ชัดมักเป็นเรื่องของความเชื่อเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอจากการสอบถามผู้นำของหมู่บ้าน และพระสงฆ์ท่านได้เน้นกิจกรรมเพื่อให้ชาวบ้านร่วมมือการปลูกป่ากว่า

1. กิจกรรมที่เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา โดยให้ยกวันสำคัญเป็นวันดีในการทำบุญโดยท่านเสนอว่า การให้ชีวิตเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการที่เราปลูกต้นไม้ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ก็ถือเป็นการปลูกชีวิต ดังนั้นถ้าเป็นวันทำบุญเรามาส่งเสริมให้เขาร่วมกันปลูกต้นไม้เพื่อทำบุญจะทำให้เขาเกิดแรงจูงใจที่จะรักษาต้นไม้ที่เราปลูกเพื่อทำบุญ ไม่อยากที่จะตัดหรือทำลาย

2. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ คือนำพันธุ์พืชเศรษฐกิจที่เป็นพืชพันธุ์ดีมาให้ชาวบ้านปลูก เช่น ผลไม้พันธุ์ดี ๆ ซึ่งถ้าเป็นพันธุ์ดีชาวบ้านก็จะไม่ตัดหรือทำลาย

3. กิจกรรมที่ทำเกี่ยวกับพิธีการสำคัญ ๆ เช่น พิธีการแต่งงาน หรือพิธีการแห่กฐิน การบวชนาค ส่งเสริมมีกิจกรรมการปลูกต้นไม้ร่วมกัน เป็นการส่งเสริมการปลูกป่าและถือเป็นบุญอีกอย่างหนึ่งด้วย

การให้ความรู้การปลูกป่า เน้น 3 ด้าน

1. ด้านกายภาพ คือการส่งเสริมชาวบ้านอย่างไรแนะนำความรู้ว่าป่าไม้มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของเราอย่างไรในชีวิตประจำวัน เช่น เราต้องนำไม้มาทำกระดาช และเราใช้กระดาชหมดก็ทิ้ง ดังนั้นควรมีการฝึกความรู้ความเข้าใจ ในการให้เขาเห็น

ความสำคัญในการใช้กระดาช หรือการนำกระดาชกลับมาใช้ใหม่ แปรรูปใหม่ โดยความรู้ที่เราจะให้จะเป็นความรู้ด้านความสำคัญของ ดิน น้ำ ที่จะตามมา เช่น ถ้าเขาปลูกป่า ดินจะอุดมสมบูรณ์มีธาตุอาหารเพียงพอดินไม่พังทลาย และยังสามารถทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลมีน้ำใช้ในการเพาะปลูกพืชอีกด้วย

2. ชีวภาพ คือการให้ความรู้ว่า สภาพทางภูมิอากาศ อุณหภูมิ โรค แมลง ศัตรูพืช วัชพืช ปัจจัยต่าง ๆ ปุ๋ยเคมี สารเคมีที่ใช้ เป็นต้น โดยการแนะนำถึงว่าถ้าเราทำลายป่า สภาพของภูมิอากาศจะเปลี่ยนแปลงไป อากาศบริสุทธิ์อาจจะลดน้อยลง อุณหภูมิก็จะสูงขึ้นเกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรอีกมากมาย แม้แต่โรคแมลงศัตรูพืชก็เพิ่มขึ้นด้วย

3. ด้านสังคม คือการให้ความรู้กับผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมความเชื่อแก่เกษตรกร สิ่งที่หมู่บ้านยังคงมีระบบสังคมที่แน่นแฟ้น มาปัจจุบันเพราะบางกลุ่มเป็นระบบเครือญาติ ถ้าเราสามารถทำให้ผู้นำของครอบครัวระลึกถึงการอนุรักษ์การปลูกป่าก็เป็นสิ่งที่ดี โดยให้ผู้นำปลูกป่าในบ้านเรือนก่อน เมื่อสมาชิกครอบครัวเห็นก็จะทำเป็นแบบอย่าง ความรู้ที่ให้นั้นการให้ความรู้การปลูกไม้ผลยืนต้น เพื่อเก็บผลผลิตขาย การปลูกไม้ใช้ในครัวเรือน เมื่อเกษตรกรมีความรู้ในการปลูกพวกไม้เหล่านี้เป็นอย่างดีก็จะมี การดูแลรักษา และการให้การเอาใจใส่ที่ถูกต้อง เป็นการอนุรักษ์ต้นไม้ด้วย

เกษตรกรต้องการหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชนมาช่วยเหลือ มาพัฒนา สร้างประโยชน์อะไรให้กับหมู่บ้านนี้บ้าง

การรักษาป่าให้อยู่ถาวรและยั่งยืนของหมู่บ้านร่องไผ่โดยไม่ถูกการทำลายคือ

1. การใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาด และจับกุมผู้ทำผิดอย่างจริงจัง
2. ออกเอกสารสิทธิในพื้นที่ของเกษตรกรที่จับจองทำมาหากินแล้วเพื่อให้เขามีกำลังใจในการปลูกต้นไม้ และการดูแลรักษาพืชผลการดูแลดิน
3. จัดเขตการควบคุมการดูแลป่าไม้โดยให้เกษตรกรเป็นผู้รับผิดชอบ เขตของตนเอง และทำการซ่อมแซมป่าสงวนนั้น
4. การสร้างอาชีพในหมู่บ้านให้มากขึ้นเช่น การให้อาชีพรับจ้างปลูกป่า หรืออาชีพการดูแลรักษาป่าแก่ชาวบ้าน
5. จัดตั้งอาสาสมัครรักษาป่าหมู่บ้าน

หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มาช่วยเหลือพัฒนา

1. การส่งเสริมให้มีการปลูกป่าตามไร่ปลายนา แก่ทุกครัวเรือนเพื่อมีไม้ใช้สอยนำมาทำเชื้อเพลิง
2. แจกพันธุ์ไม้แก่เกษตรกรเพื่อให้เขานำไปปลูก
3. การใช้ภาครัฐส่งเสริมการทำไร่นาสวนผสมในพื้นที่ทำไร่เลื่อนลอย
4. การส่งเสริมอาชีพนอกภาคเกษตรให้ถาวรและยั่งยืนมีตลาดรองรับสินค้า
5. การรณรงค์การปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นในที่สาธารณะของหมู่บ้าน หรือปลูกในวัด เพราะถ้าปลูกในวัดจะไม่มีผู้กล้าตัด
6. ภาครัฐและภาคเอกชนส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการปลูกป่าให้มากขึ้น ให้ทราบถึงคุณถึงโทษ การทำลายป่าที่ชัดเจนแก่เกษตรกร

ป่าที่ต่อนุรักษ์ภายในหมู่บ้านที่ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน

1. ป่าช้า สาเหตุที่ยังคงมีต้นไม้หนาแน่นเพราะเป็นบริเวณที่ฝังศพมากมาย ทำให้ชาวบ้านไม่กล้าตัดไม้ เพราะเชื่อว่าเป็นที่อยู่ของภูตผีต่าง ๆ ดังนั้นในป่าช้าจึงเป็นที่อนุรักษ์พันธุ์ไม้ได้ ควรมีการส่งเสริมการปลูกป่าในพื้นที่ป่าช้า ให้มากขึ้น
2. ป่าในเขตวัด วัดป่าอัมพวันในหมู่บ้านร่องไผ่ เป็นวัดที่ชาวบ้านศรัทธา อีกทั้งพระที่จำพรรษาท่านเป็นคนรักษาป่าไม้ ดังนั้นท่านจะมีการปลูกป่าในวัดทุกปี ถ้าสามารถขยายเขตวัดให้มากขึ้นและปลูกป่าชาวบ้านก็ไม่กล้าที่จะตัด เพราะถือว่าต้นไม้เป็นสมบัติของวัดถ้าตัดแล้วจะบาป
3. เขตที่ดินที่ปู่ตา เป็นความเชื่อว่าเป็นที่อยู่ของปู่ตา ผีสงฆ์สถิตย์อยู่เพื่อคอยคุ้มครองบุคคลในหมู่บ้านให้อยู่เย็นเป็นสุข ดังนั้นควรปลูกป่าในพื้นที่นี้เยอะ ๆ ชาวบ้านจะได้ช่วยกันรักษาอีกด้วย
4. เขตต้นน้ำลำธาร ห้วยหนองคลองบึง เพื่อรักษาแหล่งน้ำและสร้างความอุดมสมบูรณ์เขตต้นน้ำเพราะช่วยป้องกันการพังทลายของดิน

